

Nr 302.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionsförbättring för viss personal vid marinen; given Stockholms slott den 7 mars 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvärsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid marinen under tionde huvudtiteln bevilja

å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 40,000 kronor samt å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 70,000 kronor,

dels godkänna av föredragande departementschefen förordade grunder för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 7 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anförde härefter:

»Sedan vid 1918 års lagtima riksdag beslut fattats angående tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén och marinen, uppdrogs, jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 14 juni 1918, åt särskilda sakkunniga att biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande, bland annat, tillfällig pensionsförbättring för viss dylik personal.

Med skrivelse den 14 februari 1919 hava nämnda sakkunniga överlämnat betänkande och förslag i ämnet.

Häröver hava, i vad marinen angår, yttranden infordrats från direktionen över flottans pensionskassa, marinförvaltningen samt statskontoret.

Innan jag ingår på det föreliggande förslaget, tillåter jag mig lämna en kortfattad redogörelse för de viktigaste stadgandena rörande de till ifrågavarande personal vid marinen utgående pensionerna.

Nuvarande pensionsbestämmelser.

Bestämmelserna om rätt till pension för officerare och underofficerare med vederlikar vid marinen avvika väsentligt från motsvarande bestämmelser för civila tjänst innehavare. De militära pensionerna utgöras av dels pension från flottans pensionskassa, s. k. *kassapension*, och dels s. k. *fyllnadspension* av statsmedel. Pensionskassans egna inkomster äro emellertid otillräckliga för bestridande av kassapensioneringen, varför även den brist, som härvid uppkommer, måste täckas av statsmedel. För ifrågavarande ändamål är under riksstatens tionde huvudtitel uppfört, jämte vissa andra anslag till flottans pensionskassa, ett särskilt förslagsanslag till »pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar», för år 1919 utgörande 253,300 kronor.

För marinen gälla ännu i huvudsak av Kungl. Maj:tt den 3 oktober 1876 fastställda »grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar» med däri sedermera gjorda ändringar och tillägg. Dessa grunder äga även tillämpning med avseende å motsvarande personal vid kustartilleriet samt beträffande personalen vid nyorganiserade civilmilitära kårer.

Härjämte gäller för ifrågavarande personal reglementet för flottans pensionskassa av den 17 november 1899 med däri sedermera gjorda ändringar.

Enligt sålunda givna bestämmelser skall pension utgå till den, som innehar fast lön på stat till belopp ej överstigande 1,000 kronor, med lörens hela belopp;
till innehavare av lön, överstigande 1,000 kronor men ej uppgående till 6,000 kronor, med 80 procent av lören, dock lägst 1,000 kronor och högst 4,500 kronor; samt
till innehavare av lön till belopp av 6,000 kronor eller därutöver med 75 procent av lören.

Utav pensionens hela belopp utgöra två tredjedelar kassapension och en tredjedel fyllnadspension.

Pension beräknas efter den fasta lören; ålderstillägg skola därvid i vissa fall räknas till lören, i andra fall icke. För det till beklädnad

eller ersättning därför berättigade underbefälet beräknas vid bestämmandet av pensionen värdet av denna förmån till ett bestämt belopp av 20 procent utav den fasta lönen.

Flaggunderofficer och underofficer av 1. graden bekomma pension till lika belopp som flaggmaskinist, underofficer av 2. respektive 3. graden vid kustartilleriet till enahanda belopp som underofficer av 2. respektive 3. graden vid flottan.

För marinöverdirektören liksom för marinläkare av 2. graden gäller, att det till sådan beställningshavare utgående arvode skall i fråga om pensionering betraktas såsom fast lön.

Vidare är i fråga om flottans polispersonal särskilt stadgat, att det avlöningsbelopp, varå pensionsbeloppet skall beräknas, skall utgöra för poliskommissarien vid flottans station i Karlskrona 1,200 kronor, för överkonstapel 1,000 kronor och för konstapel 800 kronor.

Varje delägare i flottans pensionskassa, som vid avskedstagandet stått i tjänst i 30 år och uppnått en ålder av 55 år, är vid avskedstagandet berättigad att erhålla *kassapension* enligt ovan angivna beräkningsgrunder.

Vid uppnådda 50 levnads- och 30 tjänstår äger delägare från flottans pensionskassa åtnjuta i pension 75 procent av den kassapension, som skulle tillkomma honom vid 55 levnadsår. Denna lägre pension utgår, till dess pensionstagaren fyllt 55 år, varefter han är berättigad åtnjuta den kassapension, honom bort, om han kvarstått i tjänsten, vid den tiden tillfalla.

För åtnjutande av den pension, som åtföljer viss tjänst, måste vederbörande hava innehaft tjänsten på stat under minst två års tid. Den, som uppnått de levnads- och tjänstår, som erfordras, men icke under minst två år på stat innehaft sin tjänst, äger uppbära den pension, som åtföljer närmast lägre lönegrad.

Fyllnadspension utgår till den, som är berättigad till kassapension och vid avskedstagandet uppnått en levnadsålder av:

flaggman, chefen för kustartilleriet, marinöverdirektören samt personalen vid marinintendenturkåren	65 år;
kommendör, överste vid kustartilleriet, personalen vid mariningenjörkåren — med undantag av marinöverdirektören — marinöverläkare och förste marinläkare	60 år;
all övrig personal	55 år.

För tjänstinnehavare vid marinintendenturkåren har såsom ytterligare villkor för erhållande av fyllnadspension enligt ovannämnda grun-

der stadgats, att han vid avskedet skall hava uppnått 35 tjänstår; dylik tjänst innehavare, som erhållit avsked efter uppnådda 60 levnads- och 35 tjänstår, erhåller i pension 75 procent av de sammanlagda pensionsförmåner, som efter uppnådda 65 levnadsår skolat tillkomma honom, med rätt för honom att, sedan han uppnått 65 levnadsår, erhålla samma pensionsförmåner, som bort tillfalla honom, om han vid avskedstagandet uppnått sistnämnda levnadsålder.

Därest delägare i flottans pensionskassa, som tillhör poliskåren, erhåller avsked först efter uppnådda 65 levnadsår och minst 35 tjänstår, beräknas och utgår fyllnadspensionen med skillnaden mellan det avlöningsbelopp, varå pension enligt ovannämnda föreskrifter får beräknas, med tillägg av ålderstillägg, å ena, och kassapensionen, å andra sidan.

Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar äro anvisade, är icke berättigad till fyllnadspension, såvida icke för det fall, att pension av andra allmänna medel åtnjutes, denna utgår enligt de i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 stadgade grunder.

Pensionsavgift erlägges till flottans pensionskassa med ett belopp, motsvarande fyra procent av summan utav kassapensionen jämte fyllnadspension.

Skyldighet att avgå inträder numera, sedan genom kungl. kungörelsen den 17 september 1914 rätten till s. k. respitår borttagits, för löntagare vid uppnåendet av den för rätt till fyllnadspension i den tjänst han innehar stadgade levnadsålder, därest han jämväl uppfyllt de villkor, vilka äro föreskrivna för erhållande av de samma tjänst åtföljande pensioner; Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten avskeda, denna myndighet obetaget att under angivna förutsättningar låta med avskedet anstå under viss tid.

Särskilda bestämmelser finnas härjämte om skyldighet att avgå med viss pension för den, som till följd av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av skada eller sjukdom, vanförhet eller lyte befinnes för framtiden oförmögen till tjänstgöring.

Den, som avgår med fyllnadspension, är förbunden att vid inträffande krig och större rustningar, då så påfordras, i land samt i befattning likartad med den, han förut innehåft, tjänstgöra, flaggman, chefen för kustartilleriet, marinöverdirektören, kommendör, överste och tjänst innehavare vid marinintendenturkåren intill fyllda 70 levnadsår samt alla övriga, som avgå före 65 levnadsår, intill denna ålder.

Tillfällig löneförbättring enligt beslut vid 1918 års lagtima riksdag.

Det av de sakkunniga framlagda förslaget till tillfällig pensionsförbättring för personal vid marinen står i närmaste sammanhang med den av 1918 års lagtima riksdag beslutade tillfälliga löneförbättringen för viss dylik personal. Nämnda löneförbättring är i huvudsak grundad på det förslag i ämnet, som i betänkande den 5 mars 1918 avgavs av särskilda för ändamålet tillkallade sakkunniga. Det torde fördenskill vara lämpligt att här i korthet redogöra för huvuddragen av det i nämnda betänkande framlagda förslaget.

Utkast till
definitiv löne-
reglering.

Vid fullgörande av sitt uppdrag att utarbete förslag till en tillfällig löneförbättring för viss personal vid marinen sökte 1917 års sakkunniga att i första hand klarlägga, efter vilka linjer en definitiv löne-reglering för ifrågavarande personal borde gå. Inom ramen av den sålunda skisserade definitiva löneregleringen angåvos därefter de be-
lopp, varmed under förhanden varande förhållanden en tillfällig löne-
förbättring syntes lämpligen böra utgå till olika grupper av personal.

Det utkast till en definitiv lönereglering, som av de sakkunniga framlades, liksom det därpå grundade förslaget om en tillfällig löneför-
bättring åsyftade att bringa den ifrågavarande personalens löneförmåner
upp till den nivå, som kunde anses betingad av läget före krigsutbrottet.
De extraordinära förhållanden kriget här skapat borde enligt de sak-
kunnigas mening mötas genom extraordinära åtgärder, i främsta rummet
genom anlitande av sådana avlöningsformer som krigstidstillägg och
krigstidshjälp.

Vid uppdragandet av riktlinjerna för en blivande definitiv lönereglering
hade de sakkunniga, med hänsyn till den mångfald skiftande avlönings-
former, som marinens lika väl som arméns lönesystem företedde, ifrågasatt,
huruvida icke samma grunder, som i detta avseende tillämpats vid de under
senare tider verkställda löneregleringarna för civila verk, borde införas
även i det militära lönesystemet. I stort sett hade de sakkunniga funnit
möjlighet föreligga att sålunda begränsa de militära avlöningsformerna,
i det de såsom huvudavlöningsformer upptagit allenast lön och dagav-
löning jämte ålderstillägg till lönen, medan åter sådana förmåner som
inkvarteringsbidrag, ersättning för ved och ljus samt portions- och be-
klädnadsersättning skulle uteslutas ur lönesystemet. Huruvida och i
vilken utsträckning arvoden och ortstillägg borde ingå såsom avlönings-
former i det nya lönesystemet, borde enligt de sakkunnigas mening
bliva beroende på vidare utredning.

Det lönesystem, de sakkunniga ansett sig kunna föreslå, var beträffande samtliga beställningar av lägre tjänstegrad än kommundörkaptens av 2. graden (majors) väsentligen grundat på ålderstillägg. Därvid hade för de beställningar, som enligt nu gällande regler äro fördelade på två löneklasser, införts en fortlöpande löneskala. I enlighet härmed föreslago de sakkunniga för kompaniofficerare tre särskilda löneskalor, nämligen en för underlöjtnanter (fänrikar), en för löjtnanter och en för kaptener av nuvarande 1. och 2. klassen, samt för underofficerare två särskilda löneskalor, den ena för underofficerare av 2. graden och den andra för flaggunderofficerare och underofficerare av 1. graden. Inom de särskilda löneskalorna skulle utgå ålderstillägg, för underlöjtnanter (fänrikar) ett efter 3 års tjänst, för vardera av klasserna löjtnanter och kaptener tre efter respektive 3, 6 och 9 års tjänst samt för vardera av klasserna underofficerare av 2. graden och flaggunderofficerare (underofficerare av 1. graden) fyra efter respektive 3, 6, 9 och 12 års tjänst. Med hänsyn till den rådande ojämnheten i befordringsförhållandena hade de sakkunniga emellertid ansett, att de särskilda löneskalorna borde på visst sätt ingripa i varandra, så att vid befordran den utnämnde skulle äga att för åtnjutande av ålderstillägg i den högre beställningen under vissa förutsättningar tillgodoräkna sig viss del av tjänstgöringen i den beställning, han före befordringen innehaft. För regementsofficersbeställningar skulle enligt det av de sakkunniga ifrågasatta lönesystemet ålderstillägg icke förekomma.

Vidkommande frågan om lönereglering för flaggmän (generalspersoner) erinrade de sakkunniga, att av de civila befattningshavare, med vilka dessa väl närmast vore att jämföra, endast ett fåtal fått sina avlöningar reglerade under de senare åren; för de flesta utginge avlöningarna enligt grunder, som faststälts år 1907 eller tidigare. En jämförelse mellan de sålunda bestämda avlöningarna och de löneförmåner, som nu tillkomme flaggmän och generalspersoner, syntes ådagalägga, att de senare vore i avlöningshänseende ungefär jämnställda med förenämnda civila befattningshavare. Av dessa skäl och då det syntes lämpligast, att en definitiv lönereglering för såväl nämnda civila befattningshavare som flaggmän och generalspersoner komme till stånd i ett sammanhang, hade de sakkunniga stannat vid att nu icke upptaga berörda spörsmål till prövning.

Avlöningsbeloppen för de olika regements- och kompaniofficersbeställningarna skulle enligt de sakkunnigas förslag utgå på sätt som angives i följande tabellariska sammanställning, i vilken för varje grupp av beställningshavare angivits lönen (inberäknat eventuellt intjänta ålderstillägg) och dagavlöningen ävensom summan därav.

		K r o n o r.									
Kommendör, överste	lön ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,000
		dagavl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa		—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kommendör- kapten av 1. gr., överstelöjtnant	lön ...	—	—	—	—	—	—	—	—	5,500	—
		dagavl.	—	—	—	—	—	—	—	—	2,555
	Summa		—	—	—	—	—	—	—	—	8,055
Kommendör- kapten av 2. gr., major	lön ...	—	—	—	—	—	—	—	5,000	—	—
		dagavl.	—	—	—	—	—	—	—	2,190	—
	Summa		—	—	—	—	—	—	—	7,190	—
Kapten	lön ...	—	—	—	—	3,000	3,500	4,000	4,500	—	—
		dagavl.	—	—	—	—	1,825	1,825	1,825	1,825	—
	Summa		—	—	—	—	4,825	5,325	5,825	6,325	—
Löjtnant	lön ...	—	1,800	2,200	2,600	3,000	—	—	—	—	—
		dagavl.	—	1,095	1,095	1,095	1,095	—	—	—	—
	Summa		—	2,895	3,295	3,695	4,095	—	—	—	—
Underlöjtnant, fänrik	lön ...	1,500	1,800	—	—	—	—	—	—	—	—
		dagavl.	730	730	—	—	—	—	—	—	—
	Summa		2,230	2,530	—	—	—	—	—	—	—

Avlöning till underofficerare skulle utgå på sätt som utvisas av nedanstående, enligt samma grunder upprättade tablå.

		K r o n o r.					
Flaggunderofficer (ej maskinist), underofficer av 1. graden	lön	—	1,700	1,900	2,100	2,300	2,500
		dagavlöning	—	1,095	1,095	1,095	1,095
	Summa		—	2,795	2,995	3,195	3,395
Underofficer av 2. graden	lön	1,500	1,700	1,900	2,100	2,300	—
		dagavlöning	730	730	730	730	730
	Summa		2,230	2,430	2,630	2,830	3,030

I sammanhang med väckt fråga om införande vid marinen av en ny underofficersbeställning, vars innehavare skulle benämnas underofficerare av 3. graden, förordade de sakkunniga i särskilt utlåtande, att vid en definitiv löneroglering avlöningen till dessa underofficerare måtte bestämmas till följande belopp, med förhöjning efter treårsperioder:

		K r o n o r .							
Underofficer av 3. graden	lön.....	1,300	—	1,500	—	1,700	—	1,900	—
	dagavlöning.....	456	25	456	25	456	25	456	25
Summa		1,756	25	1,956	25	2,156	25	2,356	25

Vid utarbetandet av nyss omförmälda riktlinjer för en definitiv militär löneroglering åsyftade de sakkunniga närmast, att desamma skulle tillämpas på den rent militära personal, som tillhörde stater, vilkas nuvarande organisations- och avlöningsförhållanden icke föredde några avvikelser från vad som i allmänhet vore gällande inom marinen. Jämkningsar eller undantag från de föreslagna löneskalorna syntes emellertid bliva av nöden beträffande vissa grupper av militära beställningshavare, vilka icke utan vidare läte sig inpassa i lönesystemet. Dit hörde bland annat maskinistunderofficerarna i de båda dåvarande lönegraderna. Det ifrågasatta lönesystemet syntes icke heller kunna utan vidare vinna tillämpning å flertalet av den civilmilitära personalen, varför det vid uppgörandet av en definitiv löneroglering kunde komma att visa sig nödvändigt att för nämnda personal anordna särskilda löneskalor.

I den framställning rörande tillfällig löneförbättring åt viss personal vid marinen, som avläts till 1918 års riksdag (prop. nr 362), uttalade jag den mening, att de riktlinjer för en definitiv löneroglering, vilka av de sakkunniga uppdragits, skulle kunna i stort sett följas vid det nya lönesystemets utarbetande.

Riksdagen fann (skrivelse nr 355) de av de sakkunniga framlagda och av mig upptagna riktlinjerna för en definitiv löneroglering vara ägnade att ligga till grund för en tillfällig löneförbättring åt marinens personal. Dock hade riksdagen därmed icke velat taga ståndpunkt till frågan, huruvida dessa riktlinjer även borde i allo vinna tillämpning vid en kommande definitiv löneroglering.

Tillfällig-
löne-
förbättring.

Vad härefter beträffar den tillfälliga löneförbättringen för marinens personal, hade de sakkunniga ansett dylik förbättring till den personal, å vilken de för officerare och underofficerare ifrågasätta allmänna löneskalorna vore avsedda att oförändrade vinna tillämpning, böra utgå med skillnaden mellan å ena sidan det belopp, som enligt den skisserade definitiva löneregleringen skulle tillkomma vederbörande löntagare, och å andra sidan den förutvarande avlöningen, varvid dock de belopp, som sålunda framkommit, borde avrundas för officerare till närmast lägre med 50 delbart antal kronor samt för underofficerare till närmast lägre med 25 delbart antal kronor.

I likhet med vad som ovan anförts i fråga om tillämpligheten av de föreslagna definitiva löneskalorna vore emellertid nyssnämnda grunder för den tillfälliga löneförbättringen ej heller utan vidare tillämpliga å vissa grupper av militära beställningshavare liksom ej heller å flertalet av den civilmilitära personalen. För dylika personalgrupper föreslogo de sakkunniga därför en löneförbättring att i allmänhet utgå med vissa, på procentuell beräkning grundade belopp, som syntes böra, utan föregripande av en kommande definitiv lönereglering, komma vederbörande befattningshavare till del.

I detta sammanhang framhöllo emellertid de sakkunniga, att för en del av ifrågavarande personalgrupper — t. ex. viss teknisk personal — en avsevärt större löneförbättring, än de sakkunniga med nu givna förutsättningar kunnat ifrågasätta, knappast torde kunna undvikas, därest kompetent och i övrigt lämplig personal skulle kunna för ifrågavarande befattningar förvärfvas.

De sakkunnigas förslag rörande den tillfälliga löneförbättringen framlades, med några jämkningar, för 1918 års riksdag, som i huvudsak biföll de gjorda framställningarna.

Den tillfälliga löneförbättring, som med tillämpning härav tillkommer officerare och underofficerare i allmänhet, framgår av den här nedan intagna tablan. Vid dess utarbetande har iakttagits, att i »nuvarande avlöning» för de olika personalgrupperna inräknats de inkvarteringsbidrag, som utgå å annan ort än Stockholm och Göteborg, samt att för flaggunderofficerare och underofficerare av 2. graden upptagits den avlöning, som tillkommer andra underofficerare än maskinister.

	Nuvarande avlöning.	Avlöning enligt de sakkunnigas förslag.	Skillnad mellan nuvarande och föreslagen avlöning.	Tillfällig löneför- bättring.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Kommendör, överste	9,090	9,920	830	800
Kommendörkapten av 1. graden, överstelöjtnant	6,925	8,055	1,130	1,100
Kommendörkapten av 2. graden, major	6,425	7,190	765	750
Kapten av 1. klassen:				
utan ålderstillägg	5,260	4,825	435	—
med 1 "	5,260	5,325	65	50
" 2 "	5,260	5,825	565	550
" 3 "	5,260	6,325	1,065	1,050
Kapten av 2. klassen:				
utan ålderstillägg	4,260	4,825	565	550
med 1 "	4,260	5,325	1,065	1,050
" 2 "	4,260	5,825	1,565	1,550
" 3 "	4,260	6,325	2,065	2,050
Löjtnant:				
utan ålderstillägg	2,895	2,895	—	—
med 1 "	2,895	3,295	400	400
" 2 "	2,895	3,695	800	800
" 3 "	2,895	4,095	1,200	1,200
Underlöjtnant, fänrik:				
utan ålderstillägg	2,115	2,230	115	100
med "	2,115	2,530	415	400
Flaggunderofficer:				
utan ålderstillägg	2,481 05	2,795	313 95	300
med 1 "	2,481 05	2,995	513 95	500
" 2 "	2,481 05	3,195	713 95	700
" 3 "	2,481 05	3,395	913 95	900
" 4 "	2,481 05	3,595	1,113 95	1,100
Underofficer av 1. graden:				
utan ålderstillägg	2,482 50	2,795	312 50	300
med 1 "	2,482 50	2,995	512 50	500
" 2 "	2,482 50	3,195	712 50	700
" 3 "	2,482 50	3,395	912 50	900
" 4 "	2,482 50	3,595	1,112 50	1,100

	Nuvarande avlöning.		Avlöning enligt de sakkunnigas förslag.		Skillnad mellan nuvarande och föreslagen avlöning.		Tillfällig löneför- bättring.	
	Kronor.		Kronor.		Kronor.		Kronor.	
Underofficer av 2. graden:								
utan ålderstillägg	2,153	80	2,230	—	76	20	75	—
med 1 "	2,153	80	2,430	—	276	20	275	—
» 2 "	2,153	80	2,630	—	476	20	475	—
» 3 "	2,153	80	2,830	—	676	20	675	—
» 4 "	2,153	80	3,030	—	876	20	875	—
Underofficer av 3. graden:								
utan ålderstillägg	1,744	30	1,756	25	11	95	—	—
med 1 "	1,744	30	1,956	25	211	95	200	—
» 2 "	1,744	30	2,156	25	411	95	400	—
» 3 "	1,744	30	2,356	25	611	95	600	—

I särskilt utlåtande den 24 januari 1919 hava emellertid 1918 års sakkunniga — sedan 1902 års lönereglerykommitté framlagt förslag om tillfällig löneroglering från och med år 1919 för befattningshavare vid statsdepartementen, centrala ämbetsverk och andra grenar av den civila statsförvaltningen, däribland även sådana befattningshavare, med vilka flaggmän (generalspersoner) närmast vore att jämföra — hemställt, att tillfällig löneförbättring från och med samma år måtte beredas jämväl flaggmän (generalspersoner) med 1,500 kronor för helt år räknat; och hava de sakkunniga i samma utlåtande föreslagit, att från och med år 1919 den tillfälliga löneförbättringen till kommandörer (överstar) måtte få utgå med ett från förut bestämda 800 kronor till 1,200 kronor för år förhöjt belopp.

1917 års sakkunnigas uttalande i pensionsfrågan.

1917 års sakkunniga berörde i sitt betänkande jämväl frågan om personalens pensionering och yttrade i detta avseende följande:

Ehuru det visserligen icke tillhörde de sakkunniga att avgiva förslag om förändrade grunder för pensioneringen av personal vid marinen, hade de sakkunniga vid fullgörande av sitt uppdrag givetvis icke kunnat bortse därifrån, att en löneroglering för dylik personal på det närmaste sammanhänge med ordnandet av samma personals pensionsförhållanden. De sakkunniga hade fördenksull vid angivande av riktlinjerna för en definitiv löneroglering jämväl haft det syfte för ögonen, att ett godtagande av dessa riktlinjer skulle låta sig väl förernas med genomförandet av en allmän pensionsreglering för den personal, å vilken de sakkunnigas förslag hade avseende.

Att en dylik pensionsreglering vore av största behov påkallad, framginge redan därav, att de nu gällande grunderna för pensionering av ifrågavarande personal härledde sig från så lång tid tillbaka som år 1876.

Efter att härefter i korthet hava redogjort för de förslag till ändringar i de gällande pensioneringsgrunderna, som vid olika tillfällen framkommit, anförde de sakkunniga vidare:

Enligt de sakkunnigas förslag skulle, för vinnande av enkelhet och reda i det militära lönesystemet, de särskilda förmåner, som utgjordes av inkvarteringsbidrag, ersättning för bränsle och lyse samt beklädnads- och portionsersättning, såvitt officerare och underofficerare med vederlikar anginge, upphöra såsom självständiga avlöningsformer och huvudsakligen uppgå i lön och dagavlönning. Vid en definitiv löne- och pensionsreglering för personal vid marinen torde det närmast ifrågakomma att låta lönen i dess helhet, eventuellt viss del av densamma, bilda pensionsunderlag. Med avseende härå hade de sakkunniga vid uppdragande av konturerna till en definitiv lönerreglering särskilt eftersträvat, att lörens och dagavlönningens belopp i de olika löneklasserna komme att stå i ett, även med hänsyn till en blivande pensionsreglering, någorlunda antagligt förhållande till varandra.

Ehuru de sakkunniga, såsom nämnt, icke ansett sig böra avgiva något förslag i pensioneringsfrågan, hade de sakkunniga likväl icke kunnat underlåta att taga i övervägande, huruvida, under förutsättning att en tillfällig löneförbättring för viss personal vid marinen nu komme till stånd, några särskilda åtgärder kunde vara påkallade till förbättrande av pensionsförhållandena för den personal, som skulle bliva delaktig av nämnda löneförbättring men komma att avgå från tjänsten, innan en definitiv lönerreglering bleve genomförd. Det hade då syntts de sakkunniga, som om en jämförelse här kunde sökas med den personal vid statsdepartementen, som avgått från tjänsten under åren 1911—1917, under vilken tid provisoriska lönerregleringar varit gällande för nämnda departement.

I sådant hänseende ville de sakkunniga erinra, att, då vid 1910 års riksdag förslag första gången framlades om provisoriska lönerregleringar för statsdepartementen, den grundsatsen uttalades, att dessa lönerregleringar icke skulle verka till förhöjning av vederbörandes pensioner. I enlighet härmed hade även vissa därefter ingivna framställningar om pensionsförhöjning för befattningshavare vid statsdepartementen till en början lämnats utan bifall. Då emellertid någon definitiv lönerreglering för statsdepartementen icke under den närmaste tiden kommit till stånd, hade det ej blivit möjligt att vidare fasthålla vid nämnda grundsats, utan hade i vissa fall tilläggs pensioner beviljats dylika befattningshavare, som avgått före den definitiva lönerregleringens ikraftträdande (jfr riksdagens skrivelse nr 10 år 1917, punkterna 48, 66 och 68). Under likartade omständigheter hade tilläggs pension medgivits en tjänsteman i statistiska centralbyrån (jfr samma skrivelse, punkt 65).

Under dessa förhållanden ville de sakkunniga beträffande den talrika personal vid marinen, varom här vore fråga, framhålla angelägenheten därav, att, i avvaktan på en definitiv löne- och pensionsreglering, även frågan om beredande av tillfällig pensionsförbättring för berörda personal gjordes till föremål för utredning. Till undvikande av den omgång och tidsutdräkt, som givetvis skulle upp-

komma, därest varje ärende rörande dylik pensionsförbättring måste underställas riksdagens prövning, torde förevarande spörsmål kunna lämpligast ordnas så, att under riksdagens medverkan särskilda grunder fastställdes, enligt vilka pensions-tillägg kunde av Kungl. Maj:t eller vederbörande underordnad myndighet tillerkännas personal, som under nu angivna förhållanden avginge från tjänsten.

Jag övergår nu till att redogöra för

De sakkunnigas förslag.

Allmänna synpunkter.

De sakkunniga framhålla till en början, att marinens personal i pensionshänseende är betydligt sämre tillgodosedd än vad i allmänhet är fallet med statens civila tjänst innehavare. Flera olika förslag hade också framställts i syfte att förbättra de militära pensionerna. Dessa förslag hade dock icke avsett att åstadkomma en genomgripande pensionsreglering utan endast att vinna en nödtorftig förbättring av de nu utgående, synnerligen knappt tillmätta pensionsbeloppen. Från olika håll hade även uttalats betänkligheter mot nämnda förslag, bland annat av den anledningen, att deras genomförande kunde befaras undanskjuta frågan om den fullständiga pensionsreglering, som allmänt ansetts vara av nöden, men vilken funnits icke lämpligen kunna äga rum annat än i sammanhang med en definitiv lönerreglering för marinens personal.

Sedan emellertid 1918 års riksdag beslutat, att tillfällig löneförbättring för åren 1918 och 1919 finge utgå till viss personal vid marinen enligt grunder, som i huvudsak överensstämde med omförmälda, av 1917 års sakkunniga framställda förslag, och då de av samma sakkunniga uppdragna riktlinjer för en definitiv militär lönerreglering torde kunna anses i sammanhang därmed hava åtminstone i huvudsak vunnit statsmakternas gillande, hade jämväl frågan om en pensionsreglering för marinens personal kommit i ett väsentligen förändrat läge.

Emot vad av 1917 års sakkunniga anförts om sambandet mellan en definitiv lönerreglering för marinens personal och en definitiv pensionsreglering för samma personal syntes icke vara något att erinra. Av detta samband följde emellertid, att då den tillämnade definitiva lönerregleringen hittills endast kunnat uppskisseras i stora drag, den definitiva pensionsregleringen för ifrågavarande personal med nödvändighet måste anstå i avvaktan på lönerregleringens slutliga utarbetande.

Därjämte finnes ett annat skäl, varför den militära pensionsfrågan ännu icke kunde upptagas till definitivt avgörande. Sedan fråga blivit

väckt om centralisering av statsunderstödda pensionsanstalter och utredningen rörande detta och därmed sammanhängande spörsmål uppdragits åt särskilda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga, hade nämligen dessa i särskilda den 15 januari 1916 och den 3 november 1917 avgivna betänkanden dels föreslagit, att all tjänstemannapensionering måtte överlämnas till en särskild statens anstalt, dels ock framlagt förslag rörande allmänna grunder för tjänstemannapensioneringen, avsedda att med vissa modifikationerna äga tillämpning jämväl i fråga om pensionering av militär och civilmilitär personal. Över de sakkunnigas förslag hade yttranden inforrats från vederbörande myndigheter. Innan berörda förslag varit föremål för närmare prövning, syntes emellertid, som nämnt, den militära pensionsfrågan icke kunna företagas till slutgiltigt avgörande.

Av anförda skäl syntes alltså en definitiv pensionsreglering för marinens personal icke kunna genomföras inom den närmaste tiden. Då emellertid en omedelbar pensionsförbättring vore av behovet påkallad för den personal, som blivit delaktig av den utav 1918 års riksdag beslutade tillfälliga löneförbättringen, men skulle komma att avgå från tjänsten, innan en definitiv löne- och pensionsreglering bleve genomförd, syntes förevarande spörsmål kunna lämpligast ordnas så, att under riksdagens medverkan särskilda grunder fastställdes, enligt vilka pensions-tillägg kunde av Kungl. Maj:t eller vederbörande underordnad myndighet tillerkännas personal, som under nu angivna förhållanden avginge från tjänsten. Dessa pensionstillägg måste så avvägas, att personalens berättigade intressen bleve så långt som möjligt tillgodosedda, men å andra sidan borde redan nu någon hänsyn tagas till sådana omständigheter, som kunde komma att vid en definitiv pensionsreglering öva inverkan på pensionsbeloppens bestämmande för olika fall. Den tillfälliga pensionsförbättringen för militär personal borde därför så vitt möjligt följa samma riktlinjer, som kunde tänkas bliva vägledande vid en definitiv pensionsreglering för dylik personal.

I sådant avseende tillåte sig de sakkunniga att erinra, hurusom statskontoret redan i skrivelse den 13 oktober 1909 uttalat, att gällande bestämmelser i fråga om pensioneringen av personalen vid marinen blivit i väsentliga delar föråldrade och borde ersättas med nya, samt att det förefallit statskontoret vara en given sak, att vid utarbetandet av dessa nya bestämmelser den civila pensionslagens huvudgrunder borde tjäna till efterföljd i helt annan och vidsträcktare grad än som blivit ifrågasatt. I enlighet med det uppdrag, som av Kungl. Maj:t lämnats den år 1910 tillsatta kommittén för utredning rörande de militära pensioneringsgrunderna, hade ock denna kommitté vid utarbetande av sitt förslag till

militär pensionslag byggt på den principen, att de för marinen gällande pensioneringsgrunderna skulle bringas till större likhet med den civila pensionslagens huvudgrunder. Slutligen syntes böra omnämnas, att de allmänna grunder för tjänstemannapensioneringen, som framlagts av ovan omfördälda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga och vilka med vissa modifikationer avsetts att vinna tillämpning jämväl beträffande pensioneringen av marinens personal, i fråga om bland annat beräkning av pensionsunderlag upptoge i huvudsak samma bestämmelser, som gällde enligt den civila pensionslagen.

På grund härav torde man tillsvärdare kunna utgå från det antagandet, att vid en blivande definitiv pensionsreglering för personal vid marinen pensionsbeloppen komme att bestämmas efter grunder i huvudsak liknande dem, som i sådant avseende gällde enligt 1907 års civila pensionslag.

Vid sådant förhållande låge det närmast till hands att tänka sig, att de pensionstillägg, som de sakkunniga ansåge böra tillerkännas viss personal vid marinen, skulle bestämmas till skillnaden mellan den vederbörande tjänstinnehavare nu tillkommande pensionen och den pension, som skulle hava tillkommit honom, därest den i betänkandet den 5 mars 1918 skisserade definitiva lönerregleringen blivit genomförd och samtidigt den civila pensionslagens bestämmelser å honom ägt tillämpning. I fråga om den militära personalen förelåge emellertid vissa särskilda förhållanden, som kunde tänkas inverka på pensionsgrundernas bestämmande, men vilka icke syntes böra göras till föremål för slutgiltigt bedömmande annat än i sammanhang med en definitiv pensionsreglering.

Sålunda hade ifrågasatts, huruvida icke vid bestämmande av de militära pensionerna hänsyn borde tagas till den omständigheten, att levnadsåldern vid avgång från tjänsten i vissa fall vore lägre för militära tjänstinnehavare än för eljest likställd civil personal. Å andra sidan hade däremot gjorts gällande dels av två reservanter inom 1910 års militära pensionskommitté, att den militära pensionen i själva verket, intill ungefär samma ålder som den, då den civila tjänstinnehavaren avginge med pension, vore att anse såsom en beredskapsavlönning, dels ock av det år 1913 samlade krigsbefälet, att det icke vore berättigat, att militära tjänstinnehavare i anledning av tidigare avgångsålder ställdes *avsevärt* sämre i pensionshänseende än andra statens pensionstagare.

I fråga om den pensionsreglering, som nu vore å bane, hade de sakkunniga ansett böra uppmärksammas, att de pensionstillägg, som av de sakkunniga föresloges, icke skulle hava någon motsvarighet i ökade pensionsavgifter, liksom ock att de nu stadgade pensionsavgifterna i regel vore förhållandevis låga. Härtill komme, att den pensionsregle-

ring, som nu föresloges, kunde sägas så till vida vara av tillfällig natur, att de bestämmelser, om vilka här vore fråga, endast skulle gälla personal, som vid avgången från tjänsten åtnjöte tillfällig löneförbättring.

Med beaktande av dessa förhållanden hade de sakkunniga funnit sig icke böra ifrågasätta, att de pensionsbelopp, som, på sätt nyss vore sagt, skulle framgå av den civila pensionslagens bestämmelser, tillämpade på den skisserade definitiva löneregleringen, utan vidare lades till grund för bestämmande av pensionstilläggen. En jämkning härutinnan hade syntts de sakkunniga vara av nöden, på det att icke den definitiva löne- och pensionsregleringen måtte, i vad anginge pensionsbeloppens storlek, föregripas genom beviljande av pensionstillägg åt vissa pensionärer, och ansåge de sakkunniga, att denna jämkning i regel borde åvägabringas på det sätt, att 10 procent avdroges å nyssnämnda, enligt den civila pensionslagen beräknade pensionsbelopp.

De sakkunniga hade sålunda ansett sig kunna tillstyrka en tillfällig pensionsreglering för marinens personal på sådana grunder, att utöver de nuvarande pensionerna finge utgå de tilläggsbelopp, som erfordrades för att sammanlagda beloppet skulle utgöra 90 procent av den lön, som enligt den planerade definitiva löneregleringen skulle tillkomma vederbörande beställningshavare. Därvid borde dock iakttagas, att, i likhet med vad som nu såsom regel gällde i fråga om såväl det civila som det militära pensionsväsendet, pension icke finge utgå med högre belopp än sammanlagt 6,000 kronor.

De pensionsförhöjningar, som med tillämpning av nu angivna grunder skulle tillkomma marinens rent militära personal med normal avlöning, framginge av den å sid. 18—19 intagna tablån. Vid dess utarbetande hade iakttagits, att i »nuvarande avlöning» för de olika personalgrupperna inräknats de inkvarteringsbidrag, som utginge å annan ort än Stockholm och Göteborg, samt att för flaggunderofficerare och underofficerare av 2. graden vid flottan upptagits den avlöning, som tillkommer andra underofficerare än maskinister.

Beträffande de siffror, som framginge av denna tablå, borde anmärkas, att det endast undantagsvis torde förekomma, att pension utginge till personal i vissa löneklasser, för vilka tablån angåve mera betydande förhöjningar i pensionsbeloppen, nämligen till officerare i lägre löneklass än kaptens av 1. klassen och till underofficerare i de lägre löneklasserna, samt att beställningshavare, som avginge på grund av uppnådd pensionsålder, nästan alltid torde vara berättigad till pension med det för hans tjänst upptagna högsta beloppet.

	Nuvarande avlöning.			Avlöning vid definitiv löne- reglering.			Pension.		
	Lön.	Övrig avlöning.	Summa.	Lön.	Dag- avlöning.	Summa.	Nu- varande.	Före- slagen.	Ökning.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Kommendör, överste.....	6,000	3,090	9,090	7,000	2,920	9,920	4,500	6,000	1,500
Kommendörkapten av 1. graden, överstelöjtnant	4,500	2,425	6,925	5,500	2,555	8,055	3,600	4,950	1,350
Kommendörkapten av 2. graden, major	4,000	2,425	6,425	5,000	2,190	7,190	3,200	4,500	1,300
Kapten av 1. klassen:									
utan ålderstillägg ...	3,400	1,860	5,260	3,000	1,825	4,825	2,720	2,700	—
med 1 "	3,400	1,860	5,260	3,500	1,825	5,325	2,720	3,150	430
" 2 "	3,400	1,860	5,260	4,000	1,825	5,825	2,720	3,600	880
" 3 "	3,400	1,860	5,260	4,500	1,825	6,325	2,720	4,050	1,330
Kapten av 2. klassen:									
utan ålderstillägg ...	2,400	1,860	4,260	3,000	1,825	4,825	1,920	2,700	780
med 1 "	2,400	1,860	4,260	3,500	1,825	5,325	1,920	3,150	1,230
" 2 "	2,400	1,860	4,260	4,000	1,825	5,825	1,920	3,600	1,680
" 3 "	2,400	1,860	4,260	4,500	1,825	6,325	1,920	4,050	2,130
Löjtnant:									
utan ålderstillägg ...	1,500	1,395	2,895	1,800	1,095	2,895	1,200	1,620	420
med 1 "	1,500	1,395	2,895	2,200	1,095	3,295	1,200	1,980	780
" 2 "	1,500	1,395	2,895	2,600	1,095	3,695	1,200	2,340	1,140
" 3 "	1,500	1,395	2,895	3,000	1,095	4,095	1,200	2,700	1,500
Underlöjtnant, fänrik:									
utan ålderstillägg	720	1,395	2,115	1,500	730	2,230	720	1,350	630
med "	720	1,395	2,115	1,800	730	2,530	720	1,620	900
Flaggunderofficer:									
utan ålderstillägg ..	900	1,581 05	2,481 05	1,700	1,095	2,795	1,094 40	1,530	435 60
med 1 "	900	1,581 05	2,481 05	1,900	1,095	2,995	1,094 40	1,710	615 60
" 2 "	900	1,581 05	2,481 05	2,100	1,095	3,195	1,094 40	1,890	795 60
" 3 "	900	1,581 05	2,481 05	2,300	1,095	3,395	1,094 40	2,070	975 60
" 4 "	900	1,581 05	2,481 05	2,500	1,095	3,595	1,094 40	2,250	1,155 60
Underofficer av 1. graden vid kustartilleriet:									
utan ålderstillägg ...	1,200	1,282 50	2,482 50	1,700	1,095	2,795	1,094 40	1,530	435 60
med 1 "	1,200	1,282 50	2,482 50	1,900	1,095	2,995	1,094 40	1,710	615 60

	Nuvarande avlöning.			Avlöning vid definitiv löne- reglering.			Pension.		
	Lön. Kronor.	Övrig avlöning. Kronor.	Summa. Kronor.	Lön. Kronor.	Dag- avlöning. Kronor.	Summa. Kronor.	Nu- varande. Kronor.	Före- slagen. Kronor.	Ökning. Kronor.
Underofficer av 1. graden vid kustartilleriet:									
med 2 ålderstillägg ...	1,200	1,282 50	2,482 50	2,100	1,095	3,195	1,094 40	1,890	795 60
» 3 » ...	1,200	1,282 50	2,482 50	2,300	1,095	3,395	1,094 40	2,070	975 60
» 4 » ...	1,200	1,282 50	2,482 50	2,500	1,095	3,595	1,094 40	2,250	1,155 60
Underofficer av 2. graden vid flottan:									
utan ålderstillägg ...	900	1,253 80	2,153 80	1,500	730	2,230	1,000	1,850	850
med 1 » ...	900	1,253 80	2,153 80	1,700	730	2,430	1,000	1,530	530
» 2 » ...	900	1,253 80	2,153 80	1,900	730	2,630	1,000	1,710	710
» 3 » ...	900	1,253 80	2,153 80	2,100	730	2,830	1,000	1,890	890
» 4 » ...	900	1,253 80	2,153 80	2,300	730	3,030	1,000	2,070	1,070
Underofficer av 2. graden vid kustartilleriet:									
utan ålderstillägg ...	1,100	1,053 80	2,153 80	1,500	730	2,230	1,000	1,350	350
med 1 » ...	1,100	1,053 80	2,153 80	1,700	730	2,430	1,000	1,530	530
» 2 » ...	1,100	1,053 80	2,153 80	1,900	730	2,630	1,000	1,710	710
» 3 » ...	1,100	1,053 80	2,153 80	2,100	730	2,830	1,000	1,890	890
» 4 » ...	1,100	1,053 80	2,153 80	2,300	730	3,030	1,000	2,070	1,070
Underofficer av 3. graden vid flottan:									
utan ålderstillägg ...	600	1,144 30	1,744 30	1,300	456 25	1,756 25	720	1,170	450
med 1 » ...	600	1,144 30	1,744 30	1,500	456 25	1,956 25	720	1,350	630
» 2 » ...	600	1,144 30	1,744 30	1,700	456 25	2,156 25	720	1,530	810
» 3 » ...	600	1,144 30	1,744 30	1,900	456 25	2,356 25	720	1,710	990
Underofficer av 3. graden vid kustartilleriet:									
utan ålderstillägg ...	800	944 30	1,744 30	1,300	456 25	1,756 25	720	1,170	450
med 1 » ...	800	944 30	1,744 30	1,500	456 25	1,956 25	720	1,350	630
» 2 » ...	800	944 30	1,744 30	1,700	456 25	2,156 25	720	1,530	810
» 3 » ...	800	944 30	1,744 30	1,900	456 25	2,356 25	720	1,710	990

Då det syntes vara av ett visst intresse att erhålla en föreställning om de verkningar i avseende å pensionsbeloppen, som en definitiv löne-reglering enligt de sakkunnigas förslag komme att medföra, under förut-sättning att någon ändring icke ägde rum i de nu gällande pensionerings-grunderna, hade i efterföljande tablå sammanställts uppgifter angående dels nuvarande pensionsbelopp, dels ock de pensionsbelopp, vilka enligt nämnda pensioneringsgrunder skulle utgå vid tillämpning av den ifråga-satta definitiva löne-regleringen. För jämförelses skull hade i samma tablå jämväl intagits uppgift angående de pensionsbelopp, som skulle komma att utgå, därest den civila pensionslagens bestämmelser tilläm-pades å de vid en definitiv militär löne-reglering ifrågasatta lönerna. Vid tablåns utarbetande hade iakttagits, att, där ålderstillägg förekomme, samtliga sådana förutsatts intjänta.

1.	2.		3.	4.		5.		6.	
	Summa av kassa- och fyllnadspension enligt nuvarande pensioneringsgrunder.			Höjning av pensionen (kol. 3—kol. 2).		Pension enligt civila pensionslagen vid definitiv löne-reglering.		Höjning av pensionen (kol. 5—kol. 2).	
	Med nuvarande lönestater.	Vid definitiv löne-reglering.		Kronor.		Kronor.		Kronor.	
Kommendör, överste.....	4,500	5,250	—	750	—	6,000	—	1,500	—
Kommendörkapten av 1. graden, överste-löjtnant	3,600	4,400	—	800	—	5,500	—	1,900	—
Kommendörkapten av 2. graden, major	3,200	4,000	—	800	—	5,000	—	1,800	—
Kapten av 1. klassen	2,720	3,600	—	880	—	4,500	—	1,780	—
” ” 2. ”	1,920	3,600	—	1,680	—	4,500	—	2,580	—
Löjtnant	1,200	2,400	—	1,200	—	3,000	—	1,800	—
Underlöjtnant, fänrik	720	1,440	—	720	—	1,800	—	1,080	—
Flaggunderofficer, underofficer av 1. graden	1,094	2,000	40	905	60	2,500	—	1,405	60
Underofficer av 2. graden	1,000	1,840	—	840	—	2,300	—	1,300	—
” ” 3. ”	720	1,520	—	800	—	1,900	—	1,180	—

Av tablåns franginge, att redan enligt de nu gällande pensionerings-grunderna en väsentlig pensionsförhöjning skulle hava inträtt, därest pensionerna beräknats å de föreslagna definitiva lönebeloppen.

Flaggmän
m. fl.

Personal i flaggmans eller generals löneklass hade enligt nu gäl-lande bestämmelser rätt till pension å 6,000 kronor eller det högsta

belopp, varmed pension enligt civila pensionslagen kunde utgå till tjänst-innehavare i allmänhet. Detsamma vore fallet med marinöverdirektören. På grund härav hade de sakkunniga ansett sig icke kunna ifrågasätta någon pensionsförbättring för berörda personal.

De av de sakkunniga sålunda angivna grunderna för pensionsförbättringens beräkning vore utan vidare tillämpliga å den personal, i fråga om vilken de för en definitiv lönerreglering uppgjorda löneskalorna vore avsedda att oförändrade komma till användning. De kunde alltså, med vissa nedan angivna undantag, tillämpas för flottans och kustartilleriets stam tillhörande officerare och underofficerare samt för marinintendenturkåren.

De allmänna
grundernas
tillämplighet.

Såsom här ovan (sid. 9) omförmälts, hörde till de grupper av militära beställningshavare, vilka icke utan vidare kunnat inpassas i det föreslagna definitiva lönesystemet, bland andra flottans maskinistunderofficerare i de båda högre lönegraderna. Dessa hade sedan gammalt ägt åtnjuta högre avlöning än övriga med dem eljest likställda underofficerare vid flottan. Denna meravlöning utgjordes för flaggmaskinist, i jämförelse med annan flaggunderofficer, av 240 kronor såsom ökning av den fasta lönen och 35 öres höjning i dagavlöningen, alltså tillhoppa 367 kronor 75 öre, samt för underofficer av 2. graden, maskinist, i jämförelse med annan underofficer av 2. graden, av en ökning i dagavlöningen med 65 öre eller 237 kronor 25 öre för år.

Beträffande riktlinjerna för en definitiv lönerreglering för ifrågavarande personal anfördes i sakkunnigebetänkandet av den 5 mars 1918, att det under de sakkunnigas överläggningar satts i fråga, huruvida icke vid lönesystemets omläggning maskinistunderofficerarnas särställning borde helt upphävas, i vilket fall de vanliga löneskalorna med däri upptagna avlöningsbelopp skulle oförändrade tillämpas även på ifrågavarande underofficerare. I motsats härtill hade även den meningen funnit förespråkare, att maskinistunderofficerarna borde vid en definitiv lönerreglering få behålla en viss merinkomst. I sådant fall skulle man eventuellt kunna anordna saken så, att de allmänna löneskalorna erhöles tillämpning även å maskinistunderofficerarna, men att dessa därutöver finge åtnjuta särskilda yrkesarvoden, utgående antingen med belopp, som ungefär skulle motsvara den dåvarande meravlöningen, eller tilläventyrs efter andra grunder.

Då de sakkunniga under föreliggande förhållanden icke varit i tillfälle att i ärendet verkställa den noggranna utredning, som skulle varit erforderlig för frågans bedömning och vilken borde inriktas på vissa med organisationen och rekryteringen av flottans olika underofficers-

grupper sammanhängande spörsmål, hade de sakkunniga funnit sig i frågans dåvarande läge icke böra göra ett bestämt uttalande, huruvida eller i vad mån den särställning i avlöningshänseende, som tillkomme maskinistunderofficerarna, borde bibehållas vid en definitiv lönereglering.

I avbidan på resultatet av den utredning, som i detta avseende borde komma till stånd, innan en definitiv lönereglering kunde åvägbringas, och för att icke genom en anordning, som helt skulle beröva maskinistunderofficerarna deras nuvarande merinkomst, maskinistkårens rekrytering skulle äventyras, hade de sakkunniga funnit sig böra förorda, att maskinistunderofficerarna skulle vid den tillfälliga löneförbättringens genomförande få behålla viss del av nämnda merinkomst. Det hade i sådant hänseende syntts de sakkunniga lämpligt, att de för den definitiva löneregleringen ifrågasatta allmänna löneskalorna och lönebeloppen tillämpades vid beräkning av den tillfälliga löneförbättring, som borde tillkomma maskinistunderofficerarna, dock med den ändring att å de belopp, som i allmänhet föresloges såsom tillfällig löneförbättring för underofficerarna vid flottan, avdroges för flaggmaskinist 200 kronor och för underofficer av 2. graden, maskinist, 100 kronor. Då de nuvarande avlöningarna enligt stat skulle utgå oförändrade under den tid, en tillfällig löneförbättring varade, komme sålunda i varje fall maskinistunderofficerarna att, med inräknande av löneförbättringsbeloppen, få åtnjuta en merinkomst framför övriga underofficerare vid flottan av 167 kronor 75 öre för flaggmaskinist och 137 kronor 25 öre för underofficer av 2. graden, maskinist.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t hade det emellertid icke ansetts lämpligt att i sammanhang med den tillfälliga löneförbättringen göra någon reduktion av den meravlöning, som tillkomme maskinistunderofficerarna i jämförelse med flottans övriga underofficerare. Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen avfattades i överensstämmelse härmed; och som riksdagen däri ej gjorde någon ändring, utginge alltså den tillfälliga löneförbättringen till ifrågavarande personal enligt samma grunder som till flottans övriga underofficerare.

Ehuru maskinistunderofficerarna, på sätt nyss nämnts, enligt gällande lönestat uppbure högre sammanlagd avlöning (flaggmaskinisterna även högre lön) än flottans övriga underofficerare av motsvarande grad, utginge emellertid pensionen till maskinistunderofficerarna för närvarande med samma belopp, som tillkomme andra underofficerare av samma grad vid flottan.

Vid sådant förhållande och då de skäl, som anförts till stöd för beviljande av högre lön för maskinistunderofficerarna, icke kunde motivera en förhöjning av pensionsbeloppen till maskinistpersonalens förmån,

hade de sakkunniga ansett pensionstillägg böra utgå till nämnda personal enligt samma grunder, som föreslagits för flottans övriga underofficerare.

De allmänna grunderna för den föreslagna pensionsregleringen kunde även vinna tillämpning i fråga om marinöverläkaren och förste marinfläkare, vilka åtnjuta samma löneförmåner som respektive kommandör och kommandörkapten av 1. graden.

För den officer (med kommandörs lön), vilken mot åtnjutande av särskilt arvode innehar chefsbefattning i marinförvaltningen eller marinstabens, stationsbefälhavarbefattning eller befattningen såsom högste befälhavare över kustflottan, vore uppfört särskilt arvode till belopp av 2,000 kronor. I enlighet med eljest tillämpade grunder skulle den tillfälliga löneförbättringen för honom hava bestämts till samma belopp som för kommandör, eller 800 kronor. För att denna befattningshavare ej skulle erhålla sammanlagt högre avlöning än flaggman, hade emellertid, enligt beslut vid 1918 års lagtima riksdag, beloppet i detta fall satts något lägre, eller till 650 kronor. I underdånigt utlåtande den 24 januari 1919 hade de sakkunniga, jämte det löneförbättring föreslagits för flaggmän, uttalat sig för att även nyssnämnde officer (med kommandörs lön) måtte komma i åtnjutande av samma löneförbättring, som numera ifrågasatts för kommandör, eller 1,200 kronor. I fråga om pensionsförbättringen syntes för denne officer (med kommandörs lön) böra gälla samma regler som för kommandör i allmänhet, vadan någon undantagsbestämmelse beträffande den ifrågavarande befattningshavaren icke vore påkallad.

Emellertid funnes, såsom förut nämnts, vissa grupper tjänst innehavare i synnerhet bland den civilmilitära personalen, vilka icke kunnat utan vidare inpassas i det föreslagna definitiva lönesystemet, varför redan i fråga om den tillfälliga löneförbättringen måst för dem meddelas särskilda, från de allmänna reglerna för löneförbättringens beräkning avvikande föreskrifter. Av samma skäl syntes det jämväl bliva nödvändigt att fastslå särskilda bestämmelser för beräkandet av den pensionsförbättring, som borde tillkomma dylik personal.

Då emellertid inom vissa av här ifrågavarande personalkategorier, av vilka för övrigt några omfattade allenast en enda eller ett fåtal beställningshavare, någon avgång av personal, berättigad till pension, icke kunde beräknas äga rum under de närmaste åren, hade de sakkunniga ansett sig kunna tills vidare, i avvaktan på genomförandet av en definitiv löne- och pensionsreglering, lämna sådan personal å sido. Därest det

**Särskilda
regler be-
träffande
viss perso-
nal.**

under mellantiden i något undantagsfall skulle bliva nödvändigt att ordna pensionsförhållandena för en eller annan tjänst innehavare, tillhörande någon av ifrågakvarande personalgrupper, syntes frågan därom lämpligen böra genom särskild framställning föreläggas riksdagen till avgörande.

I enlighet med vad sålunda uttalats hade de sakkunniga ansett särskilda föreskrifter för närvarande icke vara av nöden beträffande följande personal vid marinen, nämligen: marindirektörer av 1. graden, mariningenjörer och andra specialingenjörer än miningenjörer, vidare marinläkare av 1. och 2. graden samt flottans polispersonal ävensom innehavarna av de å marinförvaltningens stat uppförda civila befattningarna såsom kemist respektive andre kemist.

De beställningshavare, för vilka de sakkunniga ansett särskilda bestämmelser rörande pensionsförbättring böra meddelas — detta gällde om vissa personalgrupper vid såväl armén som marinen — åtnjöte enligt gällande stater i allmänhet samma avlöningsförmåner, som utginge till militär tjänst innehavare i viss löneklass, vartill i de flesta fall komme ett eller flera ålderstillägg. Den tillfälliga löneförbättringen för denna personal hade efter viss procentuell beräkning bestämts till visst belopp för varje tjänst, oberoende av tjänstålder. I regel torde de beställningshavare, om vilka här vore fråga, vid pensionsålderns uppnående kunna räkna fullt det antal tjänstår, som för militär personal i allmänhet av motsvarande tjänstegrad erfordrades för erhållande av högsta inom graden utgående löneförbättring. Vid sådant förhållande hade de sakkunniga beträffande flertalet av omförmälda personalgrupper funnit sig böra föreslå, att, under förutsättning att berörda antal tjänstår uppnåtts, pensionstillägget måtte utgå med det högsta belopp, som i sådant avseende föreslagits för motsvarande militära beställningshavare.

I vissa fall hade emellertid denna beräkningsgrund ansetts icke leda till ett fullt tillfredsställande resultat, och hade det sålunda för dessa fall blivit nödvändigt att söka finna någon annan grundval för pensionens utmätande. De sakkunniga hade i sådant avseende beaktat, att den del av en tjänst innehavares sammanlagda avlöning, som enligt den civila pensionslagen skulle beräknas såsom pensionsunderlag, i medeltal torde uppgå till omkring 70 procent. Genom de för tjänstemän vid statens järnvägar gällande pensioneringsgrunderna hade t. o. m. stadgats, att årliga beloppet av pensionen (ålderspensionen) i regel skulle utgöra just 70 procent av den avlöning, tjänstemannen vid avgången från tjänsten uppbure. I enlighet härmed hade de sakkunniga ansett sig kunna för de fall, där

nyssnämnda, av dem uppställda huvudregel ej befunnits tillämplig, såsom grund för pensionsförbättringen lägga 70 procent av den vederbörande tillkommande högsta avlöningen, däri inberäknat det tillfälliga lönetillägget. Av förut anförda skäl borde emellertid 10 procent avdragas å de sålunda beräknade pensionsbeloppen. Pensionstillägget skulle alltså utgå med det belopp, som erfordrades för att sammanlagda pensionen skulle uppgå till 63 procent av sammanlagda avlöningen.

Sistnämnda beräkningsgrund hava de sakkunniga funnit böra tillämpas i fråga om de grupper av beställningshavare vid marinen, för vilka särskilda föreskrifter beträffande pensionsförbättringen ansetts erforderliga, nämligen innehavare av beställning såsom marindirektör av 2. graden eller såsom miningenjör.

Marindirektör av 2. graden tillhör, efter vad de sakkunniga erinra, kommandörkapten av 2. graden tjänsteklass men åtnjuter avlöning med tillhoppa 7,425 kronor eller 1,000 kronor mer än kommandörkapten av nämnda grad. Därav utgöra 5,000 kronor lön, vadan pensionen utgår med 4,000 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen har bestämts till 1,000 kronor.

Efter en beräkning av 63 procent av samtliga avlöningsförmåner skulle pensionens slutsumma uppgå till 5,308 kronor, vilket belopp de sakkunniga ansåge böra avrundas till 5,300 kronor. I enlighet härmed föresloge de sakkunniga, att pensionsförbättringen måtte bestämmas till 1,300 kronor.

Miningenjör uppstår begynnelseavlöning med tillhoppa 5,000 kronor, därav lön 4,500 kronor, samt har härjämte rätt till fyra ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10, 15 och 20 års väl vitsordad tjänst. Enligt gällande pensioneringsgrunder skall emellertid pensionen beräknas efter den fasta lönen utan ålderstillägg och sålunda utgå med 3,600 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen har bestämts till 1,000 kronor.

Efter beräkning av 63 procent å slutavlöningen skulle pensionens totalsumma bliva 5,040 kronor, vilket belopp enligt de sakkunnigas mening borde avrundas till 5,000 kronor. Pensionsförbättringen ansåge de sakkunniga i enlighet härmed böra bestämmas till 1,400 kronor, men syntes detta belopp böra utgå allenast under förutsättning, att samtliga ålderstillägg intjänats.

De sakkunniga anmärka, att vid marinen vissa arvodestagare finnas, som blivit delaktiga av den vid 1918 års lagtima riksdag beslutade tillfälliga löneförbättringen, men vilka icke äro berättigade att vid avskedet

erhålla vare sig kassa- eller fyllnadspension. Dessa befattningshavare hade fördenskull ansetts kunna i förevarande sammanhang lämnas å sido.

Den tillfälliga pensionsförbättring, som enligt nu omförmälda särskilda föreskrifter skulle tillkomma personal vid marinen, framgår av följande tablå:

Beställning.	Lön. Kronor.	Ålderstillägg.		Övrig avlö- ning ¹⁾ . Kronor.	Slut- avlöning. Kronor.	Tillfällig löneför- bättring. Kronor.	Nuva- rande pension å slutlönen. Kronor.	Före- slagen pensions- förbättring. Kronor.	Pen- sionernas slut- summa. Kronor.
		An- tal.	Samman- lagt. belopp. Kronor.						
Marindirektör av 2. graden	5,000 —	—	—	2,425 —	7,425 —	1,000 —	4,000 —	1,300 —	5,300 —
Miningenjör.....	4,500 —	4	2,000 —	500 —	7,000 —	1,000 —	3,600 —	1,400 —	5,000 —

¹⁾ Inkvarteringsbidrag äro upptagna enligt tariff för annan ort än Stockholm och Göteborg.

**Närmare
föreskrifter
rörande den
föreslagna
pensions-
förbättringen.**

Den av de sakkunniga föreslagna pensionsförbättringen syntes till sin natur närmast böra betraktas såsom ett tillägg till fyllnadspensionen och fördenskull såsom regel endast böra tillkomma personal, som efter uppnådd pensionsålder avginge från tjänsten med rätt till fyllnadspension. Den, som avginge med allenast kassapension, syntes därför i allmänhet icke böra komma i åtnjutande av pensionsförbättring enligt de föreslagna grunderna, utan torde, där i något undantagsfall sådant kunde finnas påkallat, särskild framställning i ämnet böra avlätas till riksdagen.

Såsom i det föregående nämnts, vore genom nu gällande bestämmelser en viss begränsning given i fråga om rätt till pension för den, som åtnjöte lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som vore anvisade för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar. Enligt berörda bestämmelser skulle nämligen för dylik pensionär hela fyllnadspensionen innehållas; dock att denna inskränkning icke skulle gälla för det fall, att den andra pensionen utginge enligt de i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 stadgade grunder.

De sakkunniga ansågo sig i förevarande sammanhang icke böra ingå på något bedömande av, huruvida dessa bestämmelser borde för framtiden bibehållas oförändrade eller tilläventyrs krävde någon jämk-

ning. Emellertid syntes den pensionsförbättring, som nu föresloges av de sakkunniga, böra oavkortad tillkomma vederbörande pensionär även i sådana fall, som ovan avsåges, vadan en uttrycklig föreskrift därom torde böra inrymmas i grunderna för den ifrågasatta pensionsförbättringen.

Då, enligt vad de sakkunniga förut anført, pensionsförbättringen närmast borde anses såsom ett tillägg till fyllnadspensionen, syntes därav böra följa, att pensionsförbättringen i övrigt skulle till- och avträdas samt utbetalas i samma ordning som fyllnadspensionen.

I de fall, då tjänst innehavare vid marinen avginge med den pension och fyllnadspension, som åtföljde viss lägre lönegrad, syntes billigheten fordra, att jämväl pensionsförbättring utginge med det belopp, som skolat tillkomma vederbörande, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre grad.

Med nu gällande bestämmelser ansåges dylik pensionering kunna ske endast då tjänst innehavare vid avgången innehaft sin tjänst under mindre än två års tid. Vid bifall till ett av de sakkunniga i annat sammanhang avgivet förslag om viss ändring i gällande pensioneringsgrunder för marinen skulle emellertid pension och fyllnadspension i lägre lönegrad kunna tillkomma även den, som avginge från tjänsten efter att hava innehaft densamma i två års tid eller därutöver.

I fråga om personalen vid marinintendenturkåren, liksom ock beträffande flottans poliskår, gällde (se sid. 4—5), att dylik beställningshavare, i motsats till vad eljest i regel vore föreskrivet beträffande i övrigt likställd personal vid marinen, erhöle den högsta medgivna pensionen först vid avgång efter uppnådda 65 levnads- och 35 tjänstår. Då, enligt vad de sakkunniga inhämtat, ifrågavarande personal i det övervägande flertalet fall torde avgå först sedan villkoren för erhållande av den högsta pensionen vore uppfyllda, hade de sakkunniga ej ansett det erforderligt att i förevarande sammanhang inlåta sig på frågan, huruvida och i sådant fall enligt vilka grunder pensionsförbättring borde tillkomma dylik beställningshavare, som avginge utan att vara berättigad till den högsta pensionen. I förekommande fall syntes frågan om höjning av pensionsbeloppet, för den händelse omständigheterna skulle sådant föranleda, särskilt böra underställas riksdagens prövning.

På samma sätt borde förfaras, därest fråga skulle uppkomma om pensionsförbättring för tjänst innehavare, som till följd av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av skada eller sjukdom, vanförhet eller lyte befunnes för framtiden oförmögen till tjänstgöring och på grund härav måste före uppnådd pensionsålder avgå med viss pension.

Då det av de sakkunniga nu avgivna förslaget till pensionsförbättring för viss personal vid marinen stode i nära samband med den för 1918 års lagtima riksdag framlagda planen till en definitiv löne-reglering för dylik personal och med riksdagens därpå grundade beslut rörande tillfällig löneförbättring för samma personal, torde därav böra följa, att pensionsförbättring icke borde tillkomma annan personal än den, som kommit i åtnjutande av tillfällig löneförbättring. Enär de av 1918 års lagtima riksdag beslutade grunderna för dylik löneförbättring ägde giltighet för åren 1918 och 1919, skulle alltså pensionsförbättring enligt de sakkunnigas förslag i första hand tillkomma personal, som under något av nämnda år avgått eller avginge med pension. I den mån tillfällig löneförbättring efter liknande grunder, i enlighet med vad de sakkunniga i skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 januari 1919 hemställt för år 1920, komme att beslutas jämväl för tiden efter 1919 års utgång, syntes de föreslagna grunderna för pensionsförbättringen böra givas motsvarande förlängd giltighetstid.

De sakkunniga funne sig under sådana förhållanden icke kunna tillstyrka någon särskild åtgärd i anledning av en till de sakkunniga överlämnad framställning om pensionsförbättring för till krigstjänst inkallade pensionerade underofficerare vid flottan. Därest emellertid avgången från beställning på stat ägt rum efter den 1 januari 1918, skulle även dylik personal komma i åtnjutande av pensionsförbättring.

Såsom nyss är nämnt, skulle enligt de sakkunnigas förslag pensionsförbättring tillkomma de tjänst innehavare, vilka avgått med pension efter att hava blivit delaktiga av den från och med år 1918 medgivna tillfälliga löneförbättringen. De sakkunniga hade emellertid icke kunnat bortse därifrån, att, därest de föreslagna grunderna för pensionsförbättringen omedelbart komme till full tillämpning, en alltför skarp motsättning skulle uppstå mellan pensionsbeloppen till beställningshavare, som avgått under år 1917, och till dem, som avgått under den närmaste tiden därefter. Sålunda skulle exempelvis en flaggunderofficer i pension erhålla 1,094 kronor 40 öre vid avgång år 1917 och 2,250 kronor vid avgång år 1918. Det hade därför varit önskvärt, att man kunnat göra övergången jäm-

nare genom att låta pensionerna successivt ökas under en följd av år. Då de sakkunniga emellertid icke ansett sig kunna ifrågasätta en dylik längre övergångstid, hade de sakkunniga, för att åtminstone i någon mån mildra övergången till tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna, velat förorda, att pensionsförbättringen för beställningshavare, som avgått under år 1918 eller vid slutet av samma år, måtte begränsas till hälften av de belopp, som enligt nämnda bestämmelser eljest skolat utgå. Ett ytterligare skäl, som talade för detta förslag, vore, att åtminstone de beställningshavare, som avgått under förra delen av år 1918 och vilka icke förrän efter avgången från tjänsten fått uppbära någon tillfällig löneförbättring, knappast kunnat hava grundad förhoppning att överhuvudtaget komma i åtnjutande av någon pensionsförbättring.

Av budgettekniska skäl syntes emellertid någon pensionsförbättring icke kunna förrän från ingången av år 1919 beredas den personal, som dessförinnan lämnat tjänsten.

I enlighet med vad i det föregående anförts ville de sakkunniga framlägga följande förslag till

Grunder för pensionsförbättring för viss personal vid marinen.

§ 1.

1. Officerare och underofficerare äga efter avgång från beställning vid flottans eller kustartilleriets stam, med de undantag och enligt de särskilda bestämmelser, som här nedan stadgas, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

Grunder för pensionsförbättring.

kommendör (överste)	med 1,500 kronor
kommendörkapten av 1. graden (överstelöjtnant)	» 1,350 »
kommendörkapten av 2. graden (major)	» 1,300 »
kapten av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
minst 3 och mindre än 6	» 430 »
minst 6 och mindre än 9	» 880 »
minst 9	» 1,330 »
kapten av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	

mindre än 3	med	780	kronor
minst 3 och mindre än 6	»	1,230	»
minst 6 och mindre än 9	»	1,680	»
minst 9	»	2,130	»
löjtnant, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	420	»
minst 3 och mindre än 6	»	780	»
minst 6 och mindre än 9	»	1,140	»
minst 9	»	1,500	»
underlöjtnant (fänrik), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	630	»
minst 3	»	900	»
flaggunderofficer (underofficer av 1. graden), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	435	» 60 öre
minst 3 och mindre än 6	»	615	» 60 »
minst 6 och mindre än 9	»	795	» 60 »
minst 9 och mindre än 12	»	975	» 60 »
minst 12	»	1,155	» 60 »
underofficer av 2. graden, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	350	»
minst 3 och mindre än 6	»	530	»
minst 6 och mindre än 9	»	710	»
minst 9 och mindre än 12	»	890	»
minst 12	»	1,070	»
underofficer av 3. graden, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	450	»
minst 3 och mindre än 6	»	630	»
minst 6 och mindre än 9	»	810	»
minst 9	»	990	»

2. Vid beräkningen av antalet tjänstår tillämpas de regler, som i sådant avseende äro stadgade i fråga om beräkning av tillfällig löneförbättring under det år, då avgången äger rum.

§ 2.

Marinöverintendenten, förste marinintendent, marinintendent av 1. och 2. graden samt marinunderintendent äga vid avgång från beställning vid flottans stam, därest avgången sker efter uppnående av det för erhållande av full pension och fyllnadspension stadgade antalet levnads- och tjänstår, uppbära pensionsförbättring efter enahanda grunder, som gälla för flottans officerare inom motsvarande tjänstegrad.

§ 3.

Nedannämnda civilmilitära beställningshavare äga vid avgång från beställning vid flottans stam, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

marindirektör av 2. graden	med 1,300 kronor
miningenjör, som tillträtt samtliga på stat uppförda ålderstillägg	» 1,400 »
marinöverläkaren enligt samma grunder som kommen- dör (överste),	
förste marineläkare enligt samma grunder som kommen- dörkapten av 1. graden (överstelöjtnant).	

§ 4.

1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte vid avgången åtnjuter tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.

2. Den, som avgår med pension och fyllnadspension i lägre lönegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre lönegrad.

3. Den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av samma år, äger åtnjuta pensionsförbättring med hälften av det belopp, som enligt ovan angivna grunder eljest skolat tillkomma honom.

4. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, och av sådan anledning icke är berättigad till fyllnadspension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad.

§ 5.

Pensionsförbättringen till- och frånträdes samt utbetalas i samma ordning som fyllnadspension.

**Pensions-
förbätt-
ringens
giltighets-
tid.**

Det förslag till pensionsförbättring, som av de sakkunniga sålunda framlagts, avsåge genomförande av en anordning, vilken så till vida skulle vara av tillfällig natur, att de bestämmelser, om vilka här vore fråga, endast skulle gälla personal, som vid avgången från tjänsten åtnjöte tillfällig löneförbättring. Däremot ansåge de sakkunniga, att pensionsförbättringen borde för den personal, som en gång blivit delaktig av densamma, vara definitiv och att således en pensionstagare borde äga rätt att under hela sin återstående livstid uppbära pensionsförbättring med det honom en gång tillerkända beloppet.

De sakkunniga ville i sådant avseende erinra, att, sedan provisorisk löne reglering genomförts för statsdepartementen och vissa centrala ämbetsverk, riksdagen i åtskilliga fall efter framställning av Kungl. Maj:t beviljat tilläggspensioner, avsedda att utgå under vederbörandes återstående livstid, för befattningshavare, som avgått under tiden för den provisoriska löne regleringens giltighet (jfr riksdagens skrivelser nr 10 år 1917, punkterna 48, 65, 66 och 68, samt nr 10 A år 1918, punkterna 33 och 80). Då de pensionsförbättringar, som Kungl. Maj:t eller vederbörande underordnad myndighet kunde komma att med tillämpning av nu föreslagna grunder tillerkänna viss personal vid marinen, från såväl statens som pensionstagarens synpunkt torde vara att likställa med dylika av riksdagen beslutade tilläggspensioner, syntes därav böra följa, att, såsom de sakkunniga i det föregående uttalat, jämväl nu ifrågavarande pensionsförbättringar skulle utgå under vederbörande pensionstagares återstående livstid.

**Krigstids-
tillägg.**

Såsom ovan omförmälts, hade det av särskilda sakkunniga uppgjorda utkastet till en definitiv löne reglering för viss personal vid marinen,

liksom det därpå grundade och av riksdagen i allt huvudsakligt godkända förslaget om en tillfällig löneförbättring, avsett att bringa den ifrågavarande personalens löneförmåner upp till den nivå, som kunde anses betingad av läget före krigsutbrottet. I den till riksdagen avlåtna framställningen i ämnet hade framhållits, att de extraordinära förhållanden kriget skapat borde mötas genom extraordinära åtgärder, i främsta rummet genom anlitande av sådana avlöningsformer som krigstidstillägg och krigstidshjälp, och att det avlöningstillskott, som sålunda ansåges böra tillkomma nu ifrågavarande liksom andra befattningshavare i statens tjänst, borde beräknas även å den tillfälliga löneförbättringen. Detta uttalande hade icke föranlett någon erinran från riksdagens sida, och i gällande bestämmelser rörande krigstidstillägg och extra krigstidstillägg vore även tillfällig löneförbättring upptagen bland de avlöningsförmåner, å vilka dylika tillägg skulle beräknas.

Då det nu framlagda förslaget om tillfällig pensionsreglering vore byggt på ovannämnda utkast till en definitiv löne reglering, följde därav, att ej heller detta förslag vore avsett att råda bot för de extraordinära förhållanden, som kriget framkallat. I den mån dessa förhållanden fortfarande komme att påkalla utbetalande av särskilda tillskott till de i allmänhet utgående pensionerna, borde därför den tillfälliga pensionsregleringen för ifrågavarande personal icke utgöra hinder för denna personal att jämväl komma i åtnjutande av dylikt tillskott. I överensstämmelse med vad som för närvarande vore stadgat rörande krigstidstillägg och extra krigstidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, borde ock dylika förmåner, till den del de kunde komma att utgå i visst förhållande till redan medgiven pensions eller understöds belopp, beräknas jämväl å den nu ifrågasatta pensionsförbättringen.

Pensioneringen av änkor och barn efter marinens officerare och underofficerare med vederlikar skedde från en särskild, till flottans pensionskassa hörande gratialfond. Jämlikt gällande reglemente ålåg det de tjänstinnehavare, som vore delägare i kassan, att till änke- och pupillpensioneringens bestridande erlægga vissa avgifter. Därjämte åtnjöte kassan för berörda ändamål särskilda bidrag av statsmedel.

Enligt reglementet för flottans pensionskassa utginge gratialen, d. v. s. änke- och barnpensionerna, efter fastställd gratialstat, omfattande fyra klasser. Därest utom änka även barn funnes, utginge gratialen med höjda belopp. Av delägarna erlades dels årliga gratialavgifter med viss procent av gratialbeloppet, dels ock i förekommande fall retroaktiva gratialavgifter och tilläggsavgifter.

Änke- och
pupillpen-
sioneringen.

Det syntes icke tillhöra de sakkunniga att i förevarande sammanhang avgiva något yttrande rörande förhöjning av de pensioner, som nu tillkomme efterlevande efter marinens ifrågavarande personal. De sakkunniga hade emellertid ansett sig böra framhålla, att vid en allmän löne- och pensionsreglering även detta spörsmål borde komma under övervägande. Efter vad de sakkunniga inhämtat, torde emellertid den ekonomiska ställningen för flottans pensionskassas gratialfond, försäkringstekniskt sett, vara så gynnsam, att en övergång till högre pensionsbelopp därigenom väsentligt underlättades.

Kostnadsberäkning.

Professor G. Kobb, som anmodats att biträda de sakkunniga med verkställande av de för utredning rörande pensionsförbättringen erforderliga kostnadsberäkningar, hade i skrivelse den 23 januari 1919 anfört, att då den föreslagna pensionsförbättringen vore av provisorisk natur, någon annan beräkning knappast torde kunna göras än en sådan, stödd på uppgifter för en följd av år från flottans pensionskassa över antalet pensionsberättigade, som skulle erhålla förbättring av sina villkor, samt att på grund av dylika uppgifter, som lämnats från nämnda kassa, följande kostnadsbelopp kunde beräknas:

År 1918	48,938,8 kronor
» 1919	27,550,8 »
» 1920	32,926,4 »
» 1921	39,494,4 »
» 1922	51,713,6 »

De sakkunniga hade ovan förordat, att pensionsförbättringen för beställningshavare, som avgått under år 1918 eller vid slutet av samma år, måtte begränsas till hälften av de belopp, som eljest skolat utgå, samt vidare anfört, att någon pensionsförbättring icke torde kunna förrän från ingången av år 1919 beredas den personal, som dessförinnan lämnat tjänsten.

Vid beräkning av anslagsbehovet för år 1919 hade man alltså att taga hänsyn dels till den personal, som avgått under år 1918 eller vid slutet av samma år, och dels till de tjänstinnehavare, vilka avgått eller komme att avgå under år 1919. Professor Kobb hade beräknat de årliga kostnaderna för bestridande av pensionsförbättring för förstnämnda kategori till 48,938 kronor 80 öre. Då emellertid, såsom nyss anförts, för ifrågavarande personal pensionsförbättringen endast skulle utgå med halft belopp, kunde nämnda summa nedsättas till hälften eller till 24,469 kronor 40 öre. Kostnaderna för bestridande av pensionsförbättring för

personal, som avgått eller avginge under år 1919, hade av professor Kobb angivits till 27,550 kronor 80 öre. Detta belopp avsåge den sammanlagda årliga pensionsförbättringen för all personal, som avgått eller avginge under år 1919. Det torde emellertid kunna antagas, att avgången komme att fördela sig någorlunda jämnt över hela året, och man syntes därför komma verkligheten tämligen nära, om man utginge från, att under år 1919 utgifterna för pensionsförbättring till nämnda personal komme att uppgå till ungefärligen enahanda belopp, som skulle erfordras, därest all avgång ägde rum vid årets mitt. På grund härav syntes det vara tillräckligt att beräkna medelsbehovet till hälften av det av professor Kobb angivna beloppet, således till 13,775 kronor 40 öre.

Till beredande av pensionsförbättring under år 1919 för den personal, som avgått eller komme att avgå under åren 1918—1919, skulle alltså erfordras $(24,469:40 + 13,775:40 =)$ 38,244 kronor 80 öre, vilket belopp syntes böra avrundas till 40,000 kronor. Sistnämnda belopp syntes böra äskas under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag å tilläggsstat för år 1919.

För år 1920 kunde kostnaderna för pensionsförbättring enligt de sakkunnigas förslag beräknas på följande sätt:

för personal, som avgått under eller vid slutet av år 1918, till samma belopp, som ansetts erforderligt för år 1919,

för personal, som avgått under år 1919, till hela det av professor Kobb för nämnda årsklass angivna beloppet, samt

för personal, som avginge under år 1920 — i enlighet med ovan-nämnda, för år 1919 tillämpade beräkningsgrund — till hälften av det av professor Kobb för denna årsklass angivna beloppet. Ifrågavarande kostnader för år 1920 skulle alltså beräknas till $(24,469:40 + 27,550:80 + 16,463:20 =)$ 68,483 kronor 40 öre eller i avrundat tal 70,000 kronor, vilket belopp torde böra under tionde huvudtiteln äskas såsom förslagsanslag å extra stat för år 1920.

Anslagsbehovet för bestridande av den föreslagna pensionsförbättringen komme att, i den mån flera årsklasser bleve berättigade till pensionsförbättring, ökas för varje år, intill dess pensionsförbättringen ersattes av en definitiv pensionsreglering eller jämviktsläge dessförinnan inträdde till följd av småningom inträffande avgång genom döden bland pensionstagarna.

Därest de sakkunnigas sålunda framlagda förslag vunne godkännande, torde till riksdagen böra avlätas framställning, att riksdagen måtte

Samman-
fattning.

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid marinen bevilja under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 40,000 kronor och å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 70,000 kronor,

dels godkänna ovan angivna grunder för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet finge i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avginge från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

En av de sakkunniga, förste marinintendenten F. Lagerholm har i särskilt yttrande hemställt, att bestämmelser måtte meddelas rörande pensionsförbättring jämväl för tjänstinnehavare vid marinintendenturkåren, som erhåller avsked efter uppnådda 60 levnadsår och 35 tjänstår men före uppnådda 65 levnadsår och som tillträder de särskilda pensionsförmåner, som i dylikt fall äro honom medgivna (jfr sid. 4—5 här ovan). Reservanten har i sådant syfte föreslagit ändrad lydelse av § 2 och § 4 mom. 1 i de ovan återgivna grunderna.

Jag torde härefter få övergå till att lämna en redogörelse för

Myndigheternas yttranden.

Direktionen
över flottans
pensionskassa.

Direktionen över flottans pensionskassa har såsom sitt utlåtande i ärendet framhållit, att direktionen funne en omedelbar pensionsförbättring för marinens personal av behovet synnerligen påkallad samt att i avbidan på en definitiv dylik reglering frågan borde lösas i enlighet med de sakkunnigas föreliggande förslag.

Direktionen ansåge emellertid de skäl, som av de sakkunniga framlagts för att under år 1918 eller vid slutet av samma år ur tjänsten avgångna endast skulle komma i åtnjutande av en pensionsförbättring med hälften av det belopp, som enligt de föreslagna grunderna eljest skulle hava tillkommit dem, icke av så avgörande betydelse, att dessa, för vilka förutsättningarna för erhållande av full pensionsförbättring vore alldeles desamma som för dem, vilka först under år 1919 avgått eller komme att avgå, icke skulle tillerkännas full pensionsförbättring.

Då personalen vid marinintendenturkåren med hänsyn till den för hela denna kår stadgade gemensamma högre avgångsåldern av 65 år blivit tillerkänd rättighet att vid avgång vid uppnådda 60 levnadsår

och 35 tjänstår erhålla 75 procent av de sammanlagda pensionsförmåner, som skulle utgått vid en levnadsålder av 65 år och 35 tjänstår, att utgå till dess sistnämnda levnadsålder uppnåtts, och därefter fulla pensionsförmåner, borde enligt direktionens förmenande befattningshavarna vid nämnda kår icke frånhandas något av denna dem redan tillerkända rätt, utan borde de enligt de grunder för pensionsförbättringen, som kunde bli fastslagna, bli berättigade att å sina pensionsförmåner åtnjuta förbättring, utan att härför i varje fall skulle erfordras medgivande av riksdagen.

Direktionen finge alltså tillstyrka de sakkunnigas förslag till grunder för pensionsförbättring för viss personal vid marinen med den ändringen, att bestämmelsen i 4 § 3 mom. uteslötes samt att åt 2 § och 4 § 1 mom. gäves ändrad lydelse i enlighet med förste marinintendenten Lagerholms vid betänkandet fogade särskilda yttrande.

Marinförvaltningen har i sitt utlåtande anfört följande:

Marinförvalt-
ningen.

Ehuru de sakkunniga numera i annat utlåtande föreslagit tillfällig avlöningsförbättring för flaggmän och generalspersoner och pensionsförbättringen i detta betänkande förbundes med den tillfälliga löneförbättringen till och med i den utsträckning, att densamma föresloges retroaktiv, hade likväl i förslaget sådan begränsning av pensionsbeloppen bibehållits, att flaggmän icke tilldelades något pensionstillägg. I utlåtande den 8 april 1918 angående grunderna för en definitiv lönereglering hade marinförvaltningen uppvisat skälen för att det icke kunde anses rättvist än mindre billigt att låta nämnda befattningshavare vänta på avlöningsförbättring, och samma skäl talade uppenbarligen för en förhöjd pension, som ekvivalerade penningvärdets fall. Avlöningsförbättring för flaggmän vore nu föreslagen, sedan dylik förbättring ifrågasatts för vissa högre civila befattningshavare. Skälet till att de sakkunniga nu icke föreslagit tillägg till pensioner, uppgående till 6,000 kronor, syntes icke kunna vara annat än att motsvarande förslag ännu icke framlagts för nämnda civila befattningshavare. Marinförvaltningen funne det visserligen anmärkningsvärt, att pensionsförbättring för civila tjänstemän ansåges vara en ovillkorlig förutsättning för enahanda förbättring åt flaggmän och generalspersoner, men icke för övrig militär personal. Men om så vore förhållandet, hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att proposition om dylikt pensionstillägg, ej understigande 2,000 kronor, för flaggmans löneklass och motsvarande civila befattningshavare måtte föreläggas innevarande års riksdag.

I sammanhang därmed syntes jämväl det för kommandör och överste samt vederlikar nu föreslagna pensionstillägget böra något höjas i enlighet med de i förslaget tillämpade grunderna. Vid en jämförelse mellan exempelvis flaggmän och kommandörer, som enligt förslaget skulle komma i åtnjutande av samma pensionsbelopp, 6,000 kronor, torde utan vidare framgå, huru orimligt förslaget i denna del i själva verket vore. Flaggmannen hade ju en avgångsålder, som med fem år överstege kommandörens. Under dessa fem år finge flaggmannen ytterligare tjäna för sin pension och jämväl betala pensionsavgifter, under det att kommandören allenast åtnjöte pension.

Beträffande § 2 och § 4 mom. 1 i förslaget anslöte marinförvaltningen sig till marinintendenten Lagerholms vid betänkandet fogade reservation.

Ifråga om förhöjning av de pensioner, som nu tillkomme efterlevande efter marinens ifrågavarande personal (se sid. 33—34 här ovan), anförde marinförvaltningen, att det med hänsyn till det förändrade penningvärdet torde vara statens ovillkorliga plikt att med avseende å familjepensioneringen säkerställa tjänstemännen på helt annat sätt än hittills, och hade marinförvaltningen i sådant avseende ansett sig böra framhålla nödvändigheten av att frågan om höjning i hittills utgående gratial till efterlevande efter marinens personal omedelbart måtte vinna åtminstone tillfällig lösning och icke undanskjutas till dess en allmän pensionsreglering kunde åstadkommas.

Betänkandet i övrigt hade ej föranlett till någon erinran från ämbetsverkets sida.

Från marinförvaltningens beslut i viss del var marinöverläkaren Nilson, med vilken marinöverdirektören von Eckermann och marinöverintendenten Lindberg instämde, av skiljaktig mening.

Reservanterna erinrade, att i de sakkunnigas förslag något bestämt pensionsförbättringsbelopp icke fixerats för marinläkare av 1. graden. Före utgången av år 1922 komme emellertid 3 marinläkare av 1. graden att efter intjänta 30 tjänstår ingå i pensionsåldern. Om för var och en av dessa särskild framställning skulle göras till riksdagen, komme därigenom att vållas stor omgång vid avgörandet av pensionsrätten samt försenad avgång i de särskilda fallen. Reservanterna hemställde sålunda, att i § 3 av de föreslagna grunderna för pensionsförbättring för viss personal vid marinen visst pensionsförbättringsbelopp måtte införas även för marinläkare av 1. graden.

Statskontoret har i ärendet anfört följande:

Statskontoret.

Vad först beträffade frågan om överhuvud taget någon pensionsförbättring för ifrågavarande personal kunde anses böra utverkas, innan en definitiv löneroglering genomförts, finge statskontoret framhålla, att en tillfällig löneförbättring, sådan som genom beslut av 1918 års lagtima riksdag och nådiga kungörelsen den 20 juni samma år beviljats viss personal vid marinen, icke i regel plögade föranleda till vidtagande av förbättring i personalens pensionsförhållanden. Med avseende å marinens personal förelåge emellertid, såsom av betänkandet framginge, särskilda förhållanden, som onekligen innebure starka billighetsskäl för beredande redan nu av någon förbättrad pensionering. Sedan länge hade erkänts, att pensionsbeloppen för ifrågavarande personal icke varit tillfredsställande, och åtskilliga förslag rörande pensionsförbättring hade framlagts utan att dock på grund av föreliggande omständigheter kunna leda till önskvärt resultat. På grund härav syntes det statskontoret, som om — även i händelse att för andra personalgrupper, som nyligen erhållit eller enligt framlagda förslag kunde komma att erhålla tillfällig avlöningsförbättring, icke skulle befinnas kunna beredas däremot svarande pensionsförbättring — sådan likväl billigtvis borde utverkas för marinens personal.

Om man sålunda icke torde kunna bestrida det befogade uti att, såsom med föreliggande förslag avsåges, bereda pensionsförbättring åt den personal vid marinen, som efter att hava kommit i åtnjutande av den tillfälliga löneförbättringen avginge ur tjänst med pension, innan den definitiva löne- och pensionsregleringen hunnit genomföras, så syntes det dock vara av synnerlig vikt, att sådan försiktighet vid bestämmande av den på den tillfälliga löneförbättringen grundade förhöjningen av pensionsbeloppen iakttoges, att den blivande definitiva regleringen därvid icke i någon mån föregreps.

Enligt statskontorets mening kunde det ifrågasättas, huruvida i föreliggande förslag tillräcklig hänsyn tagits till berörda förhållande.

När för 1918 års lagtima riksdag framlades förslag om tillfällig löneförbättring åt viss personal vid marinen, grundades detta förslag på ett utkast till en definitiv löneroglering, enligt vilken avlöningen i regel skulle komma att utgöras endast av lön och dagavlönning, under det att övriga nu under olika namn utgående förmåner såsom inkvarteringsbidrag m. m. skulle sammanslås med lönen. De sålunda framlagda riktlinjerna för en definitiv löneroglering hade riksdagen funnit ägnade att ligga till grund för en tillfällig löneförbättring åt marinens personal; men riksdagen hade tillika förklarat, att riksdagen därmed icke velat

taga ståndpunkt till frågan, huruvida dessa riktlinjer även borde i allo vinna tillämpning vid en kommande definitiv löneroglering. Med hänsyn härtill uppkomme det spörsmålet, om man för närvarande kunde räkna med andra fasta punkter i den blivande definitiva lönerogleringen än dem, som låge i dels de beviljade tillfälliga löneförbättringarna och dels det sammanlagda avlöningsbelopp, som för varje tjänst uppkomme genom sammanräkning av avlöningen enligt stat och nämnda tillfälliga löneförbättring. Riksdagen torde icke kunna anses hava prövat annat än dessa belopp; och då dessa befunnits skäliga, kunde med största säkerhet antagas, att sammanlagda avlöningen för varje tjänst icke komme att i den definitiva lönerogleringen bliva mindre. Avlöningens fördelning i lön och dagavlöning däremot hade icke prövats, eller i allt fall kunde, såvitt av riksdagens skrivelse i ämnet framginge, den skisserade definitiva regleringen i detta avseende icke anses hava av riksdagen fastslagits. Vid sådant förhållande kunde det ifrågasättas, huruvida man borde, såsom i föreliggande förslag skett, grunda pensionstillägget på den lön, som i utkastet till den definitiva lönerogleringen föreslagits. Tveksamheten i detta avseende vunne i styrka, då man uppmärksammade, att en icke obetydlig förskjutning till förmån för lönen ägt rum i utkastet i jämförelse med nu rådande förhållande mellan lön och övrig avlöning, såsom framginge av följande exempel:

	Nuvarande avlöning.			Utkast till definitiv löneroglering.		
	Lön.	Övrig avlöning.	Summa.	Lön.	Dagavlöning.	Summa.
Kommendör	6,000 —	3,090 —	9,090 —	7,000 —	2,920 —	9,920 —
Flaggunderofficer	900 —	1,581 50	2,481 50	{ 1,700 — —2,500 —	1,095 —	{ 2,795 — —3,595 —
Underofficer av 2. graden	900 —	1,253 80	2,153 80	{ 1,500 — —2,300 —	730 —	{ 2,230 — —3,030 —

I föreliggande förslag hade pensionstilläggen så avpassats, att de med viss reduktion motsvarade skillnaden mellan å ena sidan pensionsbeloppet enligt nu gällande pensioneringsgrunder och å andra sidan det pensionsbelopp, som skulle uppkomma med tillämpning av den civila pensionslagens bestämmelser å ett pensionsunderlag, motsvarande den del av avlöningen enligt utkastet till definitiv löneroglering, som skulle

hänföras till lönen. Härigenom hade uppkommit pensionstillägg, som i de flesta fall avsevärt överstege vad pensionstagaren såsom befattningshavare åtnjutit i tillfällig löneförbättring. Exempelvis vore det högsta beloppet av tillfällig löneförbättring för en kapten av 1. klassen bestämt till 1,050 kronor, men pensionstillägget vore föreslaget att utgöra 1,330 kronor. Motsvarande belopp vore för kommandörkapten av 2. graden 750 kronor och 1,300 kronor. I tillfällig löneförbättring åtnjöte nu kommandör 800 kronor, vilket belopp enligt uppgift vore föreslaget att höjas till 1,200 kronor; det tillfälliga pensionstillägget skulle enligt föreliggande förslag bliva 1,500 kronor.

I detta sammanhang tillåte sig statskontoret att fästa uppmärksamheten därå, att en följdriktig tillämpning av de grunder, som i förslaget uppställts för beräkning av pensionstillägget, syntes medföra ett pensionstillägg för kommandör av endast 900 kronor; i det att pensionsunderlaget, som enligt civila pensionslagen kunde utgöra högst 6,000 kronor, borde i detta som i andra fall reduceras enligt förslaget med 10 procent och alltså utgöra 5,400 kronor. Nuvarande pension vore 4,500 kronor och skillnaden eller tillägget skulle alltså rätteligen bliva 900 kronor.

Emellertid ville statskontoret framhålla, att ämbetsverket visserligen fortfarande vidhölle sin förut vid flera tillfällen uttalade uppfattning, att vid en blivande pensionsreglering för tjänst innehavare vid marinen den civila pensionslagens huvudgrunder borde komma till tillämpning, men att det syntes kunna ifrågasättas, huruvida det icke kunde anses lämpligt att vid den tillfälliga pensionsförbättring, varom nu vore fråga, tillämpa samma grunder, som gällde vid avpassande av den pension, vartill pensionsförbättringen skulle utgöra tillägg. Närmast kunde då synas ligga att bestämma tilläggs pensionerna så, att resultatet bleve de pensionsbelopp, som enligt gällande pensioneringsgrunder skulle utgå vid tillämpning av den ifrågasatta definitiva löneregleringen; men även då måste man utgå från den i utkastet föreslagna fasta lönen, vars belopp såsom ovan framhållits icke kunde anses vara av riksdagen godkänt och därför vid den blivande definitiva löneregleringen möjligen kunde komma att sänkas genom överflyttning av någon del till dagavlöningen eller eventuellt genom införande av ortstillägg eller dylikt. Det torde därjämte måhända kunna anmärkas, att tilläggsbeloppen i vissa fall bleve väl små, såsom framginge av en i betänkandet införd tabell (se sid. 20 här ovan).

Om man såsom i betänkandet framhållits ansåge det önskvärt, att den civila pensionslagens bestämmelser om beräkning av pensions-

belopp komme till användning redan vid nu ifrågavarande tillfälliga pensionsreglering, hölle statskontoret före, att hela avlöningen, den tillfälliga löneförbättringen inberäknad, borde läggas till grund för pensionsbeloppets beräkning och därvid tillämpas den civila pensionslagens bestämmelser om pensionsunderlag för det fall, att avlöningen icke vore fördelad i lön och tjänstgöringspenningar. Pensionsunderlaget skulle då anses utgöra 66²/₃ procent av avlöningen. Om det på sådant sätt framkomna beloppet reducerades med 10 procent, på sätt de sakkunniga föreslagit, och pensionen sålunda beräknades motsvara 60 procent av sammanlagd avlöning enligt utkastet till definitiv löne-reglering, ville det synas statskontoret, som om härigenom skulle vinnas en nöjaktig provisorisk pensionsreglering, på samma gång som något föregripande av den definitiva pensionsregleringen knappast kunde anses därigenom äga rum. Detta beräkningssätt skulle statskontoret för sin del kunna förorda, därvid beloppen dock syntes böra begränsas genom en föreskrift, att pensionstillägget icke finge överstiga visst belopp, exempelvis 1,200 kronor.

Alternativt syntes det böra tagas i övervägande, huruvida icke en tillfredsställande lösning av frågan om tillfällig pensionsförbättring skulle kunna vinnas genom att sätta pensionstilläggen i direkt förhållande till den tillfälliga löneförbättringen. Om pensionstilläggen därvid bestämdes att utgå med 80 procent av den tillfälliga löneförbättringen, vilket måhända principiellt vore att anse såsom det riktiga, skulle emellertid i åtskilliga fall tillägget bliva allt för litet. Om å andra sidan hela löneförbättringen skulle få utgå såsom pensionstillägg, syntes i vissa fall pensionstillägget bliva större, än att man med bestämdhet kunde säga sig vara på den säkra sidan med hänsyn till en blivande definitiv pensionsreglering. Om pensionstillägget bestämdes till samma belopp som den tillfälliga löneförbättringen, syntes därför vara skäl att meddela en föreskrift, att pensionstillägget icke i något fall finge överstiga 1,200 kronor. Huru de olika beräkningssätten verkade, framginge av en vid statskontorets utlåtande fogad tabell, däri för jämförelses skull intagits jämväl uppgift å de tilläggsbelopp, som av de sakkunniga föreslagits.

Där enligt de sakkunnigas betänkande erfordrades särskilda regler beträffande viss personal, torde, om med hänsyn till vad ovan anförts någon jämkning i deras förslag ansåges böra äga rum, en motsvarande jämkning jämväl böra vidtagas i nyssnämnda regler.

I den mån detaljerna i övrigt hunnit av statskontoret närmare granskas, hade ämbetsverket icke funnit anledning till erinran, men ville framhålla, att, därest beloppen för alla i någon mån reducerades i enlighet med något av ovan angivna beräkningssätt, det syntes kunna

ifrågasättas, huruvida icke den reduktion av pensionstillägget, som föreslagits för den, som under år 1918 avgått ur tjänsten, måhända kunde bortfalla.

De sakkunniga hava sedermera inkommit med en den 7 mars 1919 dagtecknad skrivelse, däri de yttrat sig rörande en grupp av beställningshavare, som icke upptagits i förslaget till grunder för pensionsförbättringen men särskilt uppmärksammats i ovan omförmälda, vid marinförvaltningens utlåtande fogade reservation, nämligen marinläkare av 1. graden, och hava de sakkunniga i detta avseende anfört följande.

Särskild framställning av de sakkunniga.

I sitt betänkande hade de sakkunniga anfört (se sid. 23 här ovan), att då inom vissa personalkategorier någon avgång av personal, berättigad till pension, icke kunde beräknas äga rum under de närmaste åren, de sakkunniga ansett sig kunna tills vidare, i avvaktan på genomförandet av en definitiv löne- och pensionsreglering, lämna sådan personal å sido. I fråga om personal vid marinen syntes sålunda några särskilda föreskrifter rörande pensionsförbättring för närvarande icke vara av nöden beträffande bland andra marinläkare av 1. graden.

De sakkunniga hade därvid stött sig på uppgifter, som tillhandahållits dem från flottans pensionskassa. I dessa uppgifter, som avsågo beställningshavare, vilka med pension avgått eller bleve berättigade att avgå under åren 1918—1922, hade av personal vid marinläkarkåren upptagits allenast 1 förste marinläkare. Enligt vad dämera blivit de sakkunniga meddelat, bleve emellertid även vissa marinläkare av 1. graden pensionsberättigade före utgången av nämnda tidsperiod. Med anledning därav ansågo sig de sakkunniga nu böra framlägga förslag rörande pensionsförbättring jämväl för marinläkare av 1. graden.

Marinläkare av 1. graden åtnjuter, erinra de sakkunniga, begynnelseavlönning lika med avlöningen till kapten av 1. klassen, således (å annan ort än Stockholm och Göteborg) 5,260 kronor, därav lön 3,400 kronor, och har dessutom rätt till två ålderstillägg å 300 kronor vardera, att utgå efter 5 respektive 10 års tjänstgöring. För den, som tillträtt båda ålderstilläggen, utgår pensionen med 3,200 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen har bestämts till 850 kronor.

I likhet med vad av de sakkunniga föreslagits beträffande marindirektör av 2. graden och miningenjör, torde man för bestämmande av pensionsförbättring åt marinläkare av 1. graden böra utgå från en beräkning av 63 procent å slutavlöningen, däri inberäknat den tillfälliga löneförbättringen. Pensionens totalsumma skulle i enlighet härmed bliva 4,227 kronor 30 öre eller i avrundat tal 4,200 kronor, och hemställde de sakkunniga förty, att pensionsförbättringen för marinläkare av 1.

graden måtte sättas till 1,000 kronor, d. v. s. skillnaden mellan nyssnämnda belopp 4,200 kronor och den pension, som nu motsvarade slutavlöningen. Såsom villkor för erhållande av denna pensionsförbättring torde emellertid böra föreskrivas, att vederbörande beställningshavare tillträtt båda ålderstilläggen.

Framställningar från vissa pensionerade underofficerare.

I särskilda framställningar hava sedermera ett antal f. d. underofficerare vid flottan, vilka under år 1918 avgått med pension, anhållit att komma i åtnjutande av pensionsförbättring med samma belopp som skulle tillkomma dem, vilka under år 1919 eller senare avgått eller avginge med pension. Av andra pensionerade underofficerare har jämväl ingivits en framställning, innefattande ett mera allmänt yrkande om höjning i redan beviljade pensioner, varjämte ett antal pensionerade underofficerare, som varit inkallade till krigstjänst, gjort förnyad framställning om delaktighet i den ifrågasatta pensionsförbättringen (jfr sid. 28).

Departementschefen.

Frågan om beredande av förbättrade pensionsförmåner för marinens officerare och underofficerare med vederlikar har sedan ett tiotal år tillbaka stått på dagordningen utan att ännu hava vunnit sin lösning. Att emellertid de pensionsbelopp, som tillkommit ifrågavarande personal, icke varit tillfredsställande, torde vara allmänt erkänt. Om man bland den rent militära personalen särskilt tager hänsyn till de två grupper, som torde bilda flertalet bland pensionärerna, nämligen dem, som avgått från beställning såsom kapten av 1. klassen eller såsom flaggunderofficer respektive underofficer av 1. graden vid kustartilleriet, visar det sig (se sid. 18), att för en kapten av 1. klassen, som i sammanlagd avlöning enligt stat uppbär (i Karlskrona) 5,260 kronor, pensionen utgör allenast 2,720 kronor eller 51.7 procent samt att för en flaggunderofficer eller underofficer av 1. graden, vars avlöning enligt stat utgår (i Karlskrona) med sammanlagt 2,481 kronor 5 öre respektive 2,482 kronor 50 öre, pensionen är så ringa som 1,094 kronor 40 öre, d. v. s. blott 44.1 procent av avlöningen. Att ett dylikt pensionssystem givit anledning till anmärkningar, torde befinnas naturligt, om man tager i betraktande, att pensionen för civila befattningshavare oftast torde uppgå till ej mindre än omkring 70 procent av den sammanlagda avlöningen (oberäknat eventuellt förekommande ortstillägg).

Har sålunda behovet av förbättrade pensionsförmåner för personal vid marinen redan förut gjort sig starkt gällande, måste tydligen detta

behov framträda med ännu större styrka, sedan enligt beslut av 1918 års lagtima riksdag tillfällig löneförbättring beretts dylik personal och därigenom proportionen mellan pension och avlöning blivit än ogynnsammare än tillföre. Det har under dessa förhållanden syntts ofrånkomligt, att redan nu, i avvaktan på en definitiv pensionsreglering, något åtgöres i pensionsfrågan, och förslag om en pensionsförbättring av mera provisorisk karaktär har ock, såsom framgår av den här förut lämnade redogörelsen, utarbetats av särskilda sakkunniga.

Detta förslag är i stort sett byggt dels på det utkast till definitiv löne reglering för personal vid försvarsväsendet, som förelades 1918 års lagtima riksdag i samband med den då gjorda framställningen om tillfällig löneförbättring för dylik personal, dels ock på den i civila pensionslagen givna huvudregeln, att såsom pensionsunderlag för viss tjänst skall tjäna den med tjänsten förenade lönen. De i nämnda utkast upptagna lönebeloppen hava sålunda i de sakkunnigas förslag lagts till grund vid beräkning av den pensionsförbättring, som i allmänhet borde utgå till den militära personalen, men hava dessa belopp, på det att icke genom ifrågavarande pensionsförbättring en definitiv pensionsreglering skulle i någon mån föregripas, minskats med 10 procent; skillnaden mellan de återstående beloppen och de nu utgående pensionerna skulle enligt de sakkunnigas förslag utgå till personalen såsom pensionsförbättring.

I det av statskontoret avgivna utlåtandet i detta ärende har ifrågasatts, huruvida de i utkastet till den definitiva löne regleringen upptagna lönebeloppen kunde betraktas såsom en tillräckligt fast grundval för ett förslag om pensionsförbättring för vederbörande personal. Det kunde enligt statskontorets mening visserligen anses, att riksdagen prövat den tillfälliga löneförbättringens belopp och de sammanlagda avlöningsbelopp, som för varje tjänst uppkomme genom sammanräkning av avlöningen enligt stat och den tillfälliga löneförbättringen; däremot syntes avlöningens fördelning i lön och dagavlöning icke hava blivit av riksdagen prövad eller i allt fall icke av riksdagen fastslagen.

I stället för den beräkningsgrund, som tillämpats av de sakkunniga, har statskontoret anvisat vissa andra vägar för bestämmande av pensionsförbättringens belopp för olika grupper av beställningshavare. Statskontoret har sålunda alternativt ifrågasatt — jag anför de olika alternativen i annan ordning än den, vari de förekomma i ämbetsverkets utlåtande — 1) att pensionstilläggen sättas i direkt förhållande till den tillfälliga löneförbättringen och bestämmas antingen till 80 procent av löneförbättringens belopp eller lika med dessa belopp, dock

högst till 1,200 kronor, 2) att pensionstilläggen så bestämmas, att resultatet blir de pensionsbelopp, som enligt nu gällande pensioneringsgrunder skulle utgå vid tillämpning av den ifrågasatta definitiva löneregleringen, samt 3) att pensionstilläggen så avpassas, att den sammanlagda pensionen kommer att motsvara 60 procent av de i utkastet till definitiv lönereglering upptagna sammanlagda avlöningsbeloppen, dock med den begränsningen att pensionstillägget icke får överskrida visst belopp, exempelvis 1,200 kronor.

Vad angår det första alternativet, att sätta pensionstilläggen i direkt förhållande till den tillfälliga löneförbättringen, synes mig detta förslag icke i tillräcklig grad taga hänsyn därtill, att ett starkt behov av pensionsförbättring för ifrågavarande beställningshavare givit sig tillkänna redan innan förslag förelåg om beredande av tillfällig löneförbättring åt personalen. Att ett berättigat krav på pensionsförbättring varit för handen oberoende av den tillfälliga löneförbättringen, torde även få anses bestyrkt genom vad statskontoret i sitt utlåtande anfört därom, att det sedan länge erkänts, att pensionsbeloppen för ifrågavarande personal icke varit tillfredsställande. Överhuvud torde det kunna sägas, att behovet av pensionsförbättring förelegat på ett helt annat sätt och t. o. m. varit ännu mera kännbart än det behov av löneförbättring, som ledde till beslut vid 1918 års lagtima riksdag, låt vara att ogynnsamma förhållanden hittills trätt hindrande i vägen för ett tillmötesgående av de krav på förbättrade pensionsförmåner, som vid olika tillfällen tagit sig uttryck. Jag kan på dessa grunder icke förorda den utväg för frågans lösning, som angives av det ovan omförmälda första alternativet.

Det av statskontoret ifrågasatta andra alternativet avser, att pensionstilläggen skulle så bestämmas, att resultatet blir de pensionsbelopp, som enligt nu gällande pensioneringsgrunder skulle utgå vid tillämpning av den definitiva löneregleringen. Nu gällande pensioneringsgrunder, tillämpade på de i utkastet till definitiv lönereglering upptagna lönebeloppen — jag bortser för tillfället från den ifrågasatta pensionsförbättringen för kommandör (överste) — skulle innebära, att sammanlagda pensionen komme att uppgå till 80 procent av dessa lönebelopp. Enligt de sakkunnigas förslag skulle sammanlagda pensionen motsvara de ifrågasatta lönerna med avdrag av 10 procent och sålunda uppgå till 90 procent av dessa löner. Skillnaden mellan de sakkunnigas förslag och det nu ifrågavarande alternativet är således väsentligen den, att avdraget — säkerhetsmarginalen — i ena fallet skulle utgöra 10 procent, i andra fallet 20 procent av de tänkta nya lönerna. Såsom av statskontoret framhållits, skulle emellertid detta andra alternativ, i likhet med de sak-

kunnigas förslag, bygga på den i utkastet till definitiv lönereglering förekommande fördelningen mellan lön och dagavlöning, en fördelning som enligt statskontorets mening icke kan anses vara av riksdagen godkänd.

Vad slutligen angår det tredje alternativet, är detta grundat på de i utkastet till definitiv lönereglering upptagna sammanlagda avlöningsbeloppen, varvid totalpensionerna, med närmare angiven begränsning, beräknats till viss procent av dessa avlöningsbelopp. Den principiella skiljaktigheten mellan denna beräkningsgrund och den, som tillämpats av de sakkunniga och vilken även skulle komma till användning enligt det nyss omförmälda andra alternativet, är emellertid, på sätt av det följande torde framgå, jämförelsevis ringa.

Såsom i de sakkunnigas betänkande erinrats (jfr sid. 13 här ovan), har nämligen vid uppgörande av utkastet till den definitiva löneregleringen särskilt uppmärksammats, att lörens och dagavlönings belopp skulle komma att stå i ett, även med hänsyn till en blivande pensionsreglering, någorlunda antagligt förhållande till varandra. Huru denna synpunkt vunnit tillämpning i de särskilda fallen, inhämtas av det den 5 mars 1918 avgivna betänkandet rörande tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén och marinen (sid. 264 o. f.). Av de sifferuppgifter, som där lämnas, framgår, att medan lönen i förhållande till hela avlöningen (ortstillägg icke medräknade) enligt de efter den s. k. statskontorstypen genomförda löneregleringarna utgår med följande procenttal för de olika lönegraderna:

chef för ämbetsverk (generaldirektör)	70,0	procent
byråchef med slutavlöning	69,1	»
tjänsteman i andra lönegraden med slutavlöning	71,9	»
» » första » » »	71,2	»

så utgöra enligt det framlagda utkastet till definitiv lönereglering motsvarande procenttal för

kommendör (överste)	70,6	procent
kommendörkapten av 1. graden	68,3	»
» » 2. »	69,5	»
kapten med slutavlöning	71,1	»
löjtnant » »	73,3	»
underlöjtnant med slutavlöning	71,1	»
flaggunderofficer (underofficer av 1. graden) med slutavlöning	69,5	»
underofficer av 2. graden med slutavlöning	75,9	»

Beträffande underofficerare av 3. graden, vilkas lönefråga icke är behandlad i nyssnämnda betänkande, utgör motsvarande procenttal 80,6 för dylika underofficerare med slutavlöning.

Det bör anmärkas, att även vid beräkning av dessa för den militära personalen gällande procenttal bortsetts från den särskilda förmån i form av högre inkvarteringsbidrag, som för närvarande, även efter den tillfälliga löneförbättringens genomförande, tillkommer personal å vissa orter (Stockholm och Göteborg) och vilken i själva verket kan anses jämförlig med de i civila lönerogleringar förekommande ortstilläggen.

De anförda siffrorna giva vid handen, att enligt utkastet till definitiv löneroglering själva lönen för de olika grupperna av beställningshavare — om man för kompaniofficerare och underofficerare räknar med de fall, där alla ålderstillägg intjänats, vilket torde vara regel vid avgång med pension — står i ett tämligen konstant förhållande till totalavlöningen (frånsett nyssnämnda med ortstillägg jämförliga förmån). Någon mera avsevärd avvikelse i berörda hänseende giver sig tillkänna allenast beträffande löjtnants- och de lägre underofficersgraderna, från vilka grader avgång med pension dock endast sällan förekommer. Vid sådant förhållande synes mig någon väsentlig erinran icke kunna göras mot de sakkunnigas förslag att, i överensstämmelse med civila pensionslagens huvudregel om pensionsunderlag, lägga lönerna, sådana de fixerats i utkastet till definitiv löneroglering, till grund för den pensionsförbättring, varom nu är fråga. Jag anser mig emellertid — särskilt med hänsyn till de nyss meddelade procenttalen för löjtnanter och underofficerare i de lägre graderna — böra förorda, att de pensionsbelopp, som erhållas enligt den av de sakkunniga föreslagna beräkningsgrunden, underkastas den ytterligare begränsningen, att desamma icke få i något fall överskrida viss procent av den sammanlagda avlöningen enligt utkastet till definitiv löneroglering.

Huvudspörsmålet, vare sig man väljer den ena eller andra beräkningsmetoden, synes mig emellertid vara, i vilket procentuellt förhållande totalpensionen kommer att stå till lönen resp. totalavlöningen. De sakkunniga hava från de i utkastet till definitiv löneroglering upptagna lönebeloppen, som utgöra ungefär 70 procent av totalavlöningen, gjort ett avdrag av 10 procent och sålunda stannat vid pensionsbelopp, vilka motsvara ungefär 63 procent av totalavlöningen; en liknande beräkningsgrund har ock av de sakkunniga direkt tillämpats å vissa grupper av civilmilitära befattningshavare. Enligt det av statskontoret omförmälda andra alternativet skulle pensionernas slutsumma i regel uppgå till 80 procent av de nya lönerna, således ungefär 56 procent av totalavlö-

ningen; det tredje alternativet åter räknar med 60 procent av totalavlöningen, dock med viss ytterligare begränsning.

Om man tager hänsyn därtill, att pensionerna för försvarsväsendets ifrågavarande personal i regel icke äro helt att anse såsom pensioner i vanlig mening utan till ej oväsentlig del såsom en beredskapsavlöning, vars åtnjutande är förknippat med vissa såväl personliga som ekonomiska förpliktelser, torde det näppeligen kunna anses annat än billigt, att bland de nu nämnda alternativen det väljes, som för personalen ställer sig mest gynnsamt. Detta alternativ räknar med en säkerhetsmarginal av 10 procent, och det förefaller, som om därmed alla berättigade krav på försiktighet vore tillgodosedda. Någon fara för att på detta sätt den definitiva pensionsregleringen skulle i någon mån föregripas, är enligt min mening icke för handen; däremot torde en anordning, enligt vilken totalpensionen skulle komma att uppgå till allenast 56 å 60 procent av den sammanlagda avlöningen, icke kunna anses innebära en för personalen tillfredsställande lösning av förevarande, sedan länge trängande spörsmål.

Jag är sålunda beredd att följa de sakkunnigas mening, enligt vilken den sammanlagda pensionen bör beräknas till 90 procent av det i utkastet till definitiv lönereglering upptagna lönebeloppet; dock torde därvid, såsom jag nyss antytt, en viss begränsning böra ske, nämligen på det sätt, att den sammanlagda pensionen icke får i något fall överskrida 63 procent av totalavlöningen enligt den skisserade definitiva löneregleringen. De beräknade beloppen torde i förekommande fall böra avrundas till närmast högre tiotal kronor.

Vad angår pensionen till kommandör (överste), hava de sakkunniga räknat med den vid definitiv lönereglering ifrågasatta lönen av 7,000 kronor samt därifrån avdragit 10 procent; det sålunda erhållna beloppet 6,300 kronor har nedsatts till det i civila pensionslagen stadgade maximibeloppet av 6,000 kronor. Statskontoret åter har ansett, att med följdriktig tillämpning av de utav de sakkunniga följda grunderna nämnda maximibelopp 6,000 kronor borde tagas till utgångspunkt och att sålunda, efter avdrag av 10 procent, totalpensionen borde sättas till 5,400 kronor. Jag kan ej tillstyrka användningen av sistnämnda beräkningsmetod, vilken leder till ett lägre pensionsbelopp än det av statskontoret närmast förordade tredje alternativet (60 procent å totalavlöningen), utan finner jag mig böra på denna punkt biträda de sakkunnigas förslag.

Marinförvaltningen har i sitt utlåtande hemställt, att proposition måtte avlätas till innevarande års riksdag om beredande av pensions-

tillägg, ej understigande 2,000 kronor, för flaggmans löneklass och motsvarande civila befattningshavare. Det sålunda väckta spörsmålet torde dock icke kunna lösas från sitt sammanhang med frågan om pensionsförbättring även för andra civila befattningshavare än de av marinförvaltningen åsyftade, och detta ärende kräver tydligen en utredning av vidlyftig och tidsödande beskaffenhet. Under nuvarande förhållanden, då flaggmans pension utgår med ett belopp, motsvarande det i civila pensionslagen stadgade maximibeloppet av 6,000 kronor, torde förslag om pensionstillägg för flaggman icke kunna föreläggas riksdagen.

För vinnande av större överskådlighet har jag ansett mig böra i följande tablå sammanföra de för olika grupper av den militära personalen nu stadgade pensionsbeloppen och de sammanlagda pensionsbelopp, som skulle komma att utgå dels enligt de sakkunnigas förslag, dels enligt statskontorets andra alternativ (nuvarande pensioneringsgrunder tillämpade å den definitiva löneregleringen), dels enligt statskontorets tredje alternativ (60 procent å totalavlöningen med viss begränsning), dels ock enligt det jämningsförslag, jag i det föregående framlagt. Slutligen hava i tablå införts beloppen av den pensionsförbättring, som skulle komma att utgå vid bifall till det av mig förordade förslaget.

	Nuvarande pension. Kronor.	Sammanlagd pension enligt				Pensionsförbättring enligt mitt förslag. Kronor.
		de sakkunnigas förslag. Kronor.	statskontorets andra alternativ. Kronor.	statskontorets tredje alternativ. Kronor.	mitt förslag. Kronor.	
Kommendör (överste).....	4,500—	6,000—	5,250—	5,700—	6,000—	1,500—
Kommendörkapten av 1. graden (överstelöjtnant).....	3,600—	4,950—	4,400—	4,800—	4,950—	1,350—
Kommendörkapten av 2. graden (major)	3,200—	4,500—	4,000—	4,314—	4,500—	1,300—
Kapten av 1. klassen:						
utan ålderstillägg.....	2,720—	2,700—	2,400—	2,895—	2,700—	—
med 1 ".....	2,720—	3,150—	2,800—	3,195—	3,150—	430—
" 2 ".....	2,720—	3,600—	3,200—	3,495—	3,600—	880—
" 3 ".....	2,720—	4,050—	3,600—	3,795—	3,990—	1,270—
Kapten av 2. klassen:						
utan ålderstillägg.....	1,920—	2,700—	2,400—	2,895—	2,700—	780—
med 1 ".....	1,920—	3,150—	2,800—	3,120—	3,150—	1,230—
" 2 ".....	1,920—	3,600—	3,200—	3,120—	3,600—	1,680—
" 3 ".....	1,920—	4,050—	3,600—	3,120—	3,990—	2,070—

	Nuvarande pension.	Sammanlagd pension enligt				Pensionsförbättring enligt mitt förslag.
		de sakkunnigas förslag.	statskon-torets andra alternativ.	statskon-torets tredje alternativ.	mitt förslag.	
Löjtnant:						
utan ålderstillägg	1,200 —	1,620 —	1,440 —	1,737 —	1,620 —	420 —
med 1 "	1,200 —	1,980 —	1,760 —	1,977 —	1,980 —	780 —
» 2 "	1,200 —	2,340 —	2,080 —	2,217 —	2,330 —	1,130 —
» 3 "	1,200 —	2,700 —	2,400 —	2,400 —	2,580 —	1,380 —
Underlöjtnant (fänrik):						
utan ålderstillägg	720 —	1,350 —	1,200 —	1,338 —	1,350 —	630 —
med "	720 —	1,620 —	1,440 —	1,518 —	1,600 —	880 —
Flaggunderofficer (underofficer av 1. graden):						
utan ålderstillägg	1,094 40	1,530 —	1,360 —	1,677 —	1,530 —	435 60
med 1 "	1,094 40	1,710 —	1,520 —	1,797 —	1,710 —	615 60
» 2 "	1,094 40	1,890 —	1,680 —	1,917 —	1,890 —	795 60
» 3 "	1,094 40	2,070 —	1,840 —	2,037 —	2,070 —	975 60
» 4 "	1,094 40	2,250 —	2,000 —	2,157 —	2,250 —	1,155 60
Underofficer av 2. graden:						
utan ålderstillägg	1,000 —	1,350 —	1,200 —	1,338 —	1,350 —	350 —
med 1 "	1,000 —	1,530 —	1,360 —	1,458 —	1,530 —	530 —
» 2 "	1,000 —	1,710 —	1,520 —	1,578 —	1,660 —	660 —
» 3 "	1,000 —	1,890 —	1,680 —	1,698 —	1,790 —	790 —
» 4 "	1,000 —	2,070 —	1,840 —	1,818 —	1,910 —	910 —
Underofficer av 3. graden:						
utan ålderstillägg	720 —	1,170 —	1,040 —	1,053 75	1,110 —	390 —
med 1 "	720 —	1,350 —	1,200 —	1,173 75	1,240 —	520 —
» 2 "	720 —	1,530 —	1,360 —	1,293 75	1,360 —	640 —
» 3 "	720 —	1,710 —	1,520 —	1,413 75	1,490 —	770 —

Det torde böra erinras, att för personal inom vissa löneklasser, exempelvis kaptener av 2. klassen och underofficerare av 3. graden, pensionering endast undantagsvis förekommer samt att fördenskull den för dylik personal ifrågasatta pensionsförbättringen allenast i enstaka fall kan komma att utgå.

Enligt de sakkunnigas förslag, sådant detta blivit fullständigt genom de sakkunnigas skrivelse den 7 innevarande mars, skulle särskilda

bestämmelser komma att gälla rörande pensionsförbättring för tre grupper av civilmilitära beställningshavare, nämligen marindirektör av 2. graden, miningenjör och marinläkare av 1. graden. Beträffande dessa personalgrupper hava de sakkunniga föreslagit, att pensionstillägget måtte så avpassas, att den sammanlagda pensionen komme att uppgå till ungefär 63 procent av totalavlöningen enligt den skisserade definitiva löne-regleringen. Jag biträder i denna del de sakkunnigas förslag.

Mot förslaget, att den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av samma år, skulle äga åtnjuta pensionsförbättring med endast hälften av det belopp, som eljest skolat enligt de föreslagna grunderna tillkomma honom, har erinran framställts av direktionen över flottans pensionskassa samt i särskilda av mig förut omförmälda skrivelser från pensionerade underofficerare, varjämte statskontoret under angiven förutsättning ifrågasatt, huruvida icke nämnda reduktion av pensionstillägget måhända kunde bortfalla. Ehuru utan tvivel vissa skäl tala för det framställda ändringsyrkandet, anser jag mig i frågans nuvarande läge icke böra på denna punkt avvika från de sakkunnigas förslag.

Det av förste marinintendenten Lagerholm reservationsvis framställda yrkandet om särskilda regler för pensionsförbättring till sådan befattningshavare vid marinintendenturkåren, som erhåller avsked efter uppnådda 60 levnadsår och 35 tjänstår men före 65 levnadsår och som tillträder de särskilda pensionsförmåner, som i dylikt fall äro honom medgivna, har vunnit understöd av pensionskassans direktion samt av marinförvaltningen. Då emellertid de nu gällande bestämmelserna om pensionering i sådana fall, som nyss nämnts, äro av rent exceptionell natur och i övrigt, på sätt de sakkunniga anfört, endast sällan komma till användning, torde anledning saknas att meddela några allmänna föreskrifter rörande pensionsförbättring till beställningshavare, som undantagsvis avgår från tjänsten under angivna förhållanden, helst som även för andra undantagsfall införandet av motsvarande bestämmelser med lika eller större berättigande skulle kunna påyrkas.

Beträffande de inkomna framställningarna om pensionsförbättring för f. d. underofficerare, som varit inkallade till krigstjänst, torde i vissa fall omständigheter föreligga, som kunna vara ägnade att påkalla särskilda åtgärder från statens sida. Detta spörsmål torde dock näppeligen kunna lösas genom några allmänna bestämmelser om förhöjning i vederbörandes pensioner, varför det ej bör i denna ordning upptagas till behandling.

Jag anser mig slutligen böra erinra, att det av de sakkunniga omförmälda förslag om viss ändring i gällande pensioneringsgrunder för marinen (se sid. 27) genom särskild proposition (nr 142) underställts riksdagens prövning.

Med åberopande av vad i det föregående anförts får jag nu framlägga följande förslag till

Grunder för pensionsförbättring för viss personal vid marinen.

§ 1.

1. Officerare och underofficerare äga efter avgång från beställning vid flottans eller kustartilleriets stam, med de undantag och enligt de särskilda bestämmelser, som här nedan stadgas, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

kommendör (överste)	med 1,500 kronor
kommendörkapten av 1. graden (överste-löjtnant)	» 1,350 »
kommendörkapten av 2. graden (major)	» 1,300 »
kapten av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
minst 3 och mindre än 6	» 430 »
minst 6 och mindre än 9	» 880 »
minst 9	» 1,270 »
kapten av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 780 »
minst 3 och mindre än 6	» 1,230 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,680 »
minst 9	» 2,070 »
löjtnant, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 420 »
minst 3 och mindre än 6	» 780 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,130 »
minst 9	» 1,380 »
underlöjtnant (fänrik), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 630 »
minst 3	» 880 »

flaggunderofficer (underofficer av 1. graden), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	med	435 kronor	60 öre
minst 3 och mindre än 6	»	615 »	60 »
minst 6 och mindre än 9	»	795 »	60 »
minst 9 och mindre än 12	»	975 »	60 »
minst 12	»	1,155 »	60 »
underofficer av 2. graden, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	350 »	
minst 3 och mindre än 6	»	530 »	
minst 6 och mindre än 9	»	660 »	
minst 9 och mindre än 12	»	790 »	
minst 12	»	910 »	
underofficer av 3. graden, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	390 »	
minst 3 och mindre än 6	»	520 »	
minst 6 och mindre än 9	»	640 »	
minst 9	»	770 »	

2. Vid beräkningen av antalet tjänstår tillämpas de regler, som i sådant avseende äro stadgade i fråga om beräkning av tillfällig löneförbättring under det år, då avgången äger rum.

§ 2.

Marinöverintendenten, förste marinintendent, marinintendent av 1. och 2. graden samt marinunderintendent äga vid avgång från beställning vid flottans stam, därest avgången sker efter uppnående av det för erhållande av full pension och fyllnadspension stadgade antalet levnads- och tjänstår, uppbära pensionsförbättring efter enahanda grunder, som gälla för flottans officerare inom motsvarande tjänstegrad.

§ 3.

Nedannämnda civilmilitära beställningshavare äga vid avgång från beställning vid flottans stam, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

marindirektör av 2. graden	med 1,300 kronor
miningenjör, som tillträtt samtliga på stat uppförda ålderstillägg,	» 1,400 »
marinöverläkaren enligt samma grunder som kommen- dör (överste),	
förste marinläkare enligt samma grunder som kom- mendörkapten av 1. graden (överstelöjtnant),	
marinläkare av 1. graden	» 1,000 »

§ 4.

1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte vid avgången åtnjuter tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.

2. Den, som avgår med pension och fyllnadspension i lägre lönegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehafte nämnda lägre lönegrad.

3. Den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av samma år, äger åtnjuta pensionsförbättring med hälften av det belopp, som enligt ovan angivna grunder eljest skolat tillkomma honom.

4. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, och av sådan anledning icke är berättigad till fyllnadspension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad.

§ 5.

Pensionsförbättringen till- och frånträdes samt utbetalas i samma ordning som fyllnadspension.

Enligt av de sakkunniga meddelade beräkningar skulle för beredande av ifrågavarande pensionsförbättring erfordras anslagsmedel till belopp av, i avrundade tal, 40,000 kronor för år 1919 och 70,000 kronor för år 1920. De av mig föreslagna jämkningarna i de sakkunnigas förslag föranleda så ringa rubbningar i kostnadsberäkningarna, att någon ändring i slutsummorna icke är av nöden. Jag erinrar, att i veder-

börliga framställningar till innevarande års riksdag hava för ifrågavarande ändamål under tionde huvudtiteln beräknats särskilda förslagsanslag å nyss angivna belopp på tilläggsstat för år 1919 resp. extra stat för år 1920.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid marinen under tionde huvudtiteln bevilja

å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 40,000 kronor samt

å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 70,000 kronor,

dels godkänna av mig förordade grunder för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.»

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. Öhman.